

LATVIJAS-IGAUNIJAS BIEDRĪBAS
MĒNEŠRAKSTS

LĀTI-EESTI ÜHINGU KUUKIRI

Nr. 2

1933. G.

JŪNIJS

1. GADS

LATVIJAS - IGAUNIJAS BIEDRĪBAS IZDEVUMS

Saturs: Sisu:

- A. Pīps:** Latvija un Igaunija.
- J. Volmars:** Latvijas - Igaunijas tirdzniecība.
- J. Vitols:** Latvju un igauņu dziesma.
- K. Straubergs:** Kopdarbība latviešu un igauņu folklorā.
- O. Loorits:** Par folkloras modernajiem uzdevumiem vispār un sevišķi Igaunijā.
- P. Šmits:** Tautas dziesmas.
- L. Bērziņš:** Vienādība un dažādība latvju un igauņu tautas dzejā.
- Arv. Kl.:** Latvijas saeimas darbība. Chronika.
- A. Piip:** Eesti ja Läti.
- J. Volmar:** Läti - Eesti kaubandus.
- J. Vitol:** Läti ja Eesti laul.
- K. Strauberg:** Koostöö läti ja Eesti folklooris.
- O. Loorits:** Folkloristika moodsaist ülesandeist üldse ja eriti Eestis.
- P. Šmit:** Rahvalaulud.
- L. Bersin:** Sarnasus ja erinevus läti ning eesti rahvaluules.
- Arv. Kl.:** Läti seimi töö. Kroonika.
-

LATVIJAS-IGAUNIJAS BIEDRĪBAS MĒNEŠRAKSTS LĀTI-EESTI ÜHINGU KUUKIRI

Nr. 2.

Jūnijs

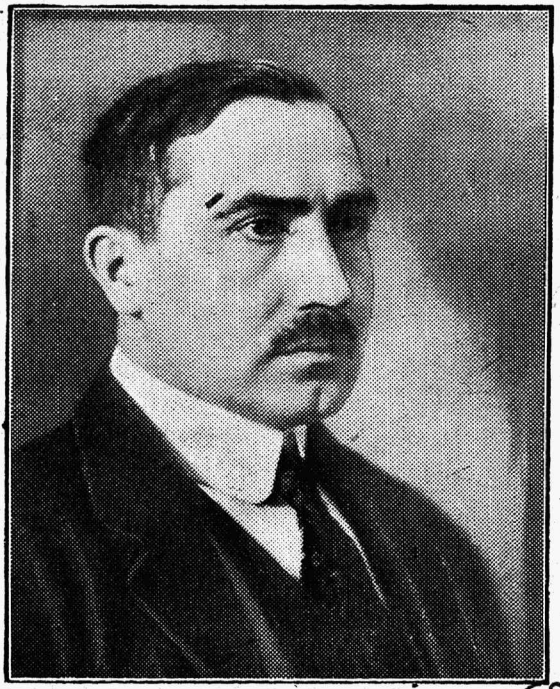
1. gads

Latvijas - Igaunijas biedrības mēnešraksts iznāk reizi mēnesī, mēneša sākumā. Mēnešraksta abonents līdz šī gada beigām Latvijā, Igaunijā un Lietuvā Ls 3,80, citās zemēs Ls 4,50. Atsevišķa burtnīca maksā Ls 0,50, redakc., izdevn. un ekspedīcijas adrese — Rīgā, Elizabetes ielā 21, dz. 4, telef. 23717. Pasūtījumus un naudas pārvedumus lūdz adresēt Latvijas - Igaunijas biedrības mantzinim Fr. Lasmaņa kġm, Rīgā, Brīvības bulvārī 1; Fr. Lasmaņa telef. 20557. Latvijas-Igaunijas biedrības adrese: Rīgā, Skolas ielā 13.

Lāti - Eesti ühingu kuukiri ilmub üks kord kuus kuu algul. Kuukirja tellimishind käesoleva aasta lõpuni Lätis, Eestis ja Leedus Ls 3,80 teistes maades Ls 4,50. Üksik vihik maksab Lätis Ls 0,50. Toimetuse, väljaandja ja talitus adress — Riias, Elisabeti tän. 21, krt. 4., tel. 23717. Tellimisi ja rahasaadetisi palutakse adresseerida Lāti - Eesti ühingu laekahoidjale härra Fr. Lasman'ile Riias, Brīvības bulv. (Vabaduse puistee) 1. Fr. Lasman'i telef. 20551. Lāti - Eesti ühingu aadress: Riias, Skolas ielā 13.

V. Salnais,
Latvijas ārlietu ministrs.
Lāti vālisministrs.

A. Piip,
Igaunijas ārlietu ministrs.
Eesti vālisministrs.

SP-61?

Igaunija un Latvija. Eesti ja Läti.

Igaunu un latviešu tautas jau vēsturiskos laikos ir izvēlējušās sev dzīves vietas Baltijas jūras krastā tuvos kaimiņos. Gadu simteņiem, varbūt pat gadu tūkstošiem, tās kopēji padevās vienādiem iespaidiem un likteņiem, kas mūsu pasaules daļā ir bijuši ļoti mainīgi. Prof. Tentelis par to tik saistoši stāstīja mēnešraksta pirmajā numurā.

Bet mūs netuvina tikai vēsturiskais moments vien, gan daudz lielākā mērā mūsu zemju atrašanās vieta. Mūsu zemes veido ģeografisku vienību, kas izteicas, starp citu, ar to, ka starp mums nav tā saucamās dabiskās robežas. Mūsu vienotā zeme ir tilts starp austrumiem un rietumiem, kultūras laukā mēs esam Romas tiesību radītā pasaules uzskata tālāknesēja.

Saprotams, ka šādos apstākļos mūsu tautu likteņi ir cieši saistīti viens ar otru arī nākotnē, un mūsu draudzības politiku nediktē tikai sirdis vien, bet arī aukstais domātājs — prāts. Pēdējais saka mums, ka šādām ģeopolitiski saistītām tautām savas brīvības aizsargāšanai sarežģītos starptautiskās politikas apstākļos pastāvīgi jādarbojas visciešākajā kontaktā vienai ar otru. Šāda liktens pavēle ir nenovēršams un nesatricināms ceļa rādītājs arī mūsu tautu politiskiem un saimnieciskiem vadoņiem, kam jāatbild par savu tautu labāku nākotni.

Tādēļ tas nav nekāds brīnums, ka Latvija un Igaunija, kļuvušas patstāvīgas, jau tūlīt pašā sākumā saistīja savus likteņus kopā, papriekšu mierīgi veidodamas šo domu, tad plecu pie pleca cīnīdamās viena otrai blakus kaujas laukā, kur lija mūsu labāko dēlu asinis, un beidzot nodibinādamas politisku savienību.

Tikai, par nožēlošanu, līdz šim palikusi nereālizēta vispār par vēlamu atzītā muižas unija vai pastāvīga saimnieciska kopdarbība. Jācer, ka arī šai no-

Eesti ja Läti rahvad on valinud ajaloo kestel oma asukohaks Balti rannikul naaber - seisukohad. Sajandite, võib olla aastatuhandete kestel on nad ühiselt alistunud ühiste mõjudele ja saatustele, mis meie ilmaosas olnud väga muutlikud. Prof. Tentelis jutustas sellest nii veenvalt kuukirja esimeses numbris.

Meid ei seo aga mitte ükski ajalooline moment, vaid veel suuremal määral meie maade asend. Meie maad moodustavad geograafiliselt terviku, mis leiab väljenduse muu seas igasuguse n. n. loomuliku piiri puudumises meie vahel. Tervikuna oleme meie sillaks Lääne ja Ida vahel, kultuurselt Rooma-õiguse alusel tekkinud ilmavaate kaugemaiks kandjateks.

Arusaadav, et sarnastel tingimustel ka tulevikus meie rahvaste saatuse on üksteisega tihedalt seotud ning meie sõpruspoliitika ei ole ettekirjutatud ükski südamest, vaid ka külmast kaaluvast mõistusest. Viimane aga ütleb meile, et sarnased geopoliitiliselt seotud väikerahvad peavad oma vabaduse kaitseks keerulistel rahvusvahelistel oludel töötama alaliselt tihedamas kontaktis üksteisega. Sarnane saatuse käsk on möödapääsematuks ja võnkumatuks juhtnööriks, ka meie rahvaste poliitilistele ja majanduslistele juhtidele, kes peavad vastutama oma rahvaste hea tuleviku eest.

Ei ole sellepärast kellegi ime, et iseiservaks saanud Eesti ja Läti algusest päale on sidunud omad saatused, esialgu selle mõtte rahulisel arendamisel, siis külg-külje kõrval vaenuväljal, kus voolas meie paremate poegade veri, ning lõpuks, sõlmides poliitilise liidu.

Kahjuks aga on seni jäänud teostamata üldiselt soovitavaks tunnistatud tolliliit või majanduslik püsiv koostöö. Tuleb loota, et ka sel alal meie rahvad

zarē mūsu tautas prātis radīt jau tuvākā laikā tādu iekārtu, kādu norāda, kā mūsu tautu ģeopolitiskais stāvoklis, tā arī vēsturiskās attīstības mācība.

A. Pīps.

mōistavad luua juba lāhemal ajal sellise korralduse, mille ette kirjutab nī meie rahvaste ģeopolītiline asend kui ka ajaloolise arenemise ōpetus.

A. Piip.

Saimniecība. Politika.

Latvijas-Igaunijas tirdzniecība. Lāti-Eesti kaubandus.

Latvijas-Igaunijas savstarpējās tirdzniecības raksturojumam pagājušos gados pievedīsim sekojošu tabulu:

	No kopējā Latvijas eksporta gājis uz Igauniju % (pēc Latv. statist.)	No kopējā Igaunijas eksporta gājis uz Latviju % (pēc Igaun. statist.)
1923. g.	1,4	8,0
1924. g.	1,3	7,5
1925. g.	1,9	6,6
1926. g.	2,1	6,2
1927. g.	1,6	5,2
1928. g.	1,7	5,0
1929. g.	1,5	4,6
1930. g.	1,4	2,6
1931. g.	1,7	2,4
1932. g.	1,5	3,7

Šīs divas skaitļu rindas norāda, ka visus iepriekšējos gadus Igaunijai Latvijas tirgi ir bijuši no daudz lielāka svara kā Latvijai Igaunijas tirgi. Pirmos pēckara gados, kad jau varēja runāt par normālas saimniecības iestāšanos, no Igaunijas eksporta Latvijā novietoti veseli 8%, kamēr no Latvijas eksporta uz Igauniju gājis tanī pat laikā tikai 1,4%. Tas bija laiks, kad Latvijas izpostītās druvas un iznīcinātā rūpniecība nevarēja sniegt visu patēriņam vajadzīgo un kad blakus pārējām valstīm arī Igaunija bija svarīga preču piegādātāja.

Otra raksturīga parādība, ko sniedz šie skaitļi, ir tā, ka visu laiku arī līdz saim-

Lāti - Eesti omavahelise kaubanduseiseloostamīseks lāīnūd aastatel rāāgīb kōīge selġemat keelt jārgmine tabel:

	Lāti kogu vāļjaveost lāīnūd Eestīse % (Lāti statistīka jārgi)	Eesti kogu vāļjaveost lāīnūd Lātiise % (Eesti statistīka jārgi)
1923. a.	1,4	8,0
1924.	1,3	7,5
1925.	1,9	6,6
1926.	2,1	6,2
1927.	1,6	5,2
1928.	1,7	5,0
1929.	1,5	4,6
1930.	1,4	2,6
1931.	1,7	2,4
1932.	1,5	3,7

Need kaks numbritē rīdā nāitavad, et kōīgil eelmīstel aastatel on Eestīl Lāti turud olnūd suurema tāhtsuseġa, kui Lātil Eesti turud. Esīmesīl pāālesōja aastail, mīl vōīsīme juba rāākīdā normaalse mājanduse algusest, mahutas Eesti Lātiise tervelt 8% kogu oma vāļjaveost, āgā Lāti ekspordīst on lāīnūd Eestīse sāmā ajal ainult 1,4%. See oli aeg, mīl Lāti hāvītatud pōllud jā kokkuvarīsenūd tōōstus eī suutnūd andā kōīke tarvīlīkku jā kuu teīste rīīkīde kōrval oli ka Eesti tāhtsaks īmportāīnete sīssevedājaks.

Teīseks īseloostavaks nāhtuseks, mīdā pakuvād need arvūd, on see, et kogu

nieciskās krizes iestāšanai. Igaunijas eksports uz Latviju %% pastāvīgi samazinās, sasniedzot 1931. gadā viszemāko līmeni — 2,4%. Latvijas eksportā stāvoklis gluži pretējs. Pēc 1923. gada, kad eksports uz Igauniju sastādīja 1,4% no kopeksporta, Igaunijas kvote ne tikai nav samazinājusies, bet uzrāda pat pieaugumu. 1930. gadā uz Igauniju %% eksportēts tik pat daudz, kā 1923. g., bet 1931. g., krizes gadā, pat vairāk kā 1923. gadā. Šie skaitļi rāda abu valstu eksporta dabīgo gravitāciju, jo līdz pat krizes sākumam abas valstis piešķīra viena otrai visas priekšrocības, kādas sniedz vislielākās labvēlības klauzula abu valstu tirdznieciskos līgumos. Tirdznieciskos apgrozījumus abās valstīs noteica tā tad šīnī laikā tikai ražojamo preču kvalitāte un izmaksa. Ja laikā līdz 1931. gadam, kad sākās importa un ārzemju valūtas ierobežojumi, Igaunija pakāpeniski zaudēja savas pozīcijas Latvijas tirgū, tad tas raksturoja tikai lietu dabīgu norisi. Cik tālu būtu Igaunijas eksports uz Latviju krities, ja neiestātos saimnieciskā krīze, grūti pateikt. Latvijas eksporta stabilitāte, kādu rāda augšējie skaitļi, norāda uz to, ka Latvijas eksports uz Igauniju no pat sākta gala dibinājās uz dabīgas un veselīgas bāzes.

Tautsaimnieciskais izskaidrojums šai parādībai ir tas, ka Latvijā pēckara gados sāka atkal atjaunoties rūpniecība lielākā mērā kā Igaunijā. Ka tas tā, to apstiprina jau paši eksporta skaitļi, jo no kopējā eksporta rūpniecības ražojumi 1931. gadā bija Latvijā 37%, Igaunijā — 24%. Pārtikas vielu grupa turpretī uzrāda pretēju attiecību. Šī grupa sastādīja 1931. gadā Latvijas eksportā 31%, bet Igaunijas eksportā — 48%. Dabīgi tāpēc, ka Latvijas rūpniecība, būdama Igaunijas tirgu tuvumā un pārzinādama patērētāju prasības, varēja konkurēt arī ar pārējo zemju rūpniecību labāk kā mazāk attīstītā Igaunijas rūpniecība Latvijas tirgos. Igaunijas lauksaimniecības ražojumiem, saprotams, bija grūti konkurēt Latvijā ar vietējiem ražojumiem. Tai nebija dabīgu priekšrocību dabīgās cīņas uzturēšanai. Tagad vēl īsumā piegriezīsimies absolūtiem skaitļiem abu valstu savstarpējā tirdzniecībā.

aeg kuni majanduslise kriisi alguseni, Eesti eksport Lätisse väheneb, jõudes 1931. aastal kõigemadalama seisuni — 2,4%. Lāti väljaveos on seisukord koguni vastupidine. Pääle 1923. aastat, mil eksport Eestisse oli 1,4% kogu väljaveost, Eesti kvoot pole vähenenud, vaid näitab isegi juurekasvu. 1930. aastal on Eestisse %% eksporteeritud sama palju, kui 1923. aastal, aga 1931. a., kriisi aastal, isegi rohkem, kui 1923. aastal. Need arvud näitavad mõlema riigi loomulikku gravitatsiooni, kuna koguni kriisi alguseni pakkusid nad üksteisele kõiki eesõigusi, missuguseid annab enamsoodustuse klausull mõlema riigi kaubanduslepinguis. Kaubandusliku läbikäimist põhjustas sel ajal ainult valmisainete kvaliteet ja väljamaks. Kui ajal 1931. aastani, mil algas sisseveo ja välisvaluuta piiramine, Eesti kaotas järjekordselt oma positsiooni Lāti turul, siis iseloomustab see ainult asjade loomulikku käiku. Raske ütelda, kui kaugele ulatuks Eesti väljaveo kokkukuivamine, kui ei algaks maailma majanduslik kriis. Lāti väljaveo stabiilsus, mida näitavad ülalmainitud arvud, tunnistab seda, et Lāti eksport Eestisse juba algusest pääle põhjened loomulikule ja tervele baasile.

Majanduslikuks seletuseks sellele asjale on see, et Lätis päälesõja aastatel algas jälle tööstuse uuestisünd suuremas ulatuses kui Eestis. Et see tõesti nõnda on, tõendavad juba eksportarvud ise, kuna Lätis olid tööstussaadused 1931. a. kogu väljaveos 37%, aga Eestis 24%. Söögiainete grupp näitab vastamisi koguni teistsugust vahekorda. See grupp oli 1931. aastal Lāti ekspordis 31%, aga Eesti väljaveos 48%. Sellepärast on loomulik, et Lāti tööstus, mis oli Eesti turgude läheduses ja teadis tarvitajate nõudeid, võis võistelda ka teiste maade tööstusega paremini, kui vähemarenenud Eesti tööstus Lāti turgudel.

Eesti põllutöösaadustel oli isegimõista Lätis raske võistelda sisemaa saadustega. Selleks ei olnud loomulikke eeldusi loomulikku võistluseks. Nüüd vaatleme veel lühidalt absoluutseid arve mõlema riigi kaubanduses.

Latvijas un Igaunijas savstarpējās tirdzniecības bilance.

(Pēc Latvijas statistikas).

G a d i	Latvijas imports no Igaunijas 1000 ls	Latvijas eksports uz Igauniju 1000 ls	Latvija vairāk eksportējusi (+) importējusi (-) 1000 ls
1921.	1.344	495	— 849
1922.	3.545	1.962	—1.583
1923.	5.087	2.207	—2.880
1924.	7.602	2.176	—5.426
1925.	7.417	3.451	—3.966
1926.	6.930	3.975	—2.955
1927.	7.153	3.520	—3.633
1928.	6.993	4.484	—2.509
1929.	7.323	4.059	—3.264
1930.	3.970	3.470	— 500
1931.	2.108	2.753	+ 645
1932.	880	1.403	+ 523

Šī tabula rāda to lielo tirdzniecības bilances pasivitāti, kāda Latvijai bijusi visus gadus iepretim Igaunijai. Vienīgi 1931. un 1932. gados tirdzniecības bilance iznāk aktīva. Bet arī šos pēdējos gadus uzrādītā aktivitāte vēl pārbaudāma, jo Igaunijas statistika rāda citu ainu, un proti:

Latvijas-Igaunijas savstarpējā tirdzniecības bilance.

(pēc Igaunijas statistikas).

G a d i	Igaunijas imports no Latvijas 1000 kr.	Igaunijas eksports uz Latviju 1000 kr.	Igaunija vairāk eksportējusi (+) importējusi (-) 1000 kr.
1930.	2.630	2.474	— 156
1931.	2.002	1.673	— 329
1932.	1.498	1.557	+ 59

Abu valstu statistika, kā redzam, ievērojami atšķiras, kas rodas sakarā ar statistisko metožu atšķirību, kādas lietā abās valstīs.

Lāti ja Eesti omavahelise kaubanduse bilanss.

(Lāti statistika jārgi).

A a s t a d	Lāti imports Eestist 1000 ls.	Lāti eksports Eestisse 1000 ls	Lāti rohkem eksporteerinud (+) importeerinud (-) 1000 ls
1921.	1.344	495	— 849
1922.	3.545	1.962	—1.583
1923.	5.087	2.207	—2.880
1924.	7.602	2.176	—5.426
1925.	7.417	3.451	—3.966
1926.	6.930	3.975	—2.955
1927.	7.153	3.520	—3.633
1928.	6.993	4.484	—2.509
1929.	7.323	4.059	—3.264
1930.	3.970	3.470	— 500
1931.	2.108	2.753	+ 645
1932.	880	1.403	+ 523

See tabel nātab suurt kaubandus bilansi pasiviteeti, mis on Lātil olnud kogu aeg Eesti suhtes.

Ainult 1931. ja 1932. g. kaubanduse bilans osuturb aktiivseks. Aga ka see viimastel aastatel bilanss on kahtlane, kuna Eesti statistika nātab koguni teist pilti:

Lāti - Eesti omavahelise kaubanduse bilanss.

(Eesti statistika jārgi)

A a s t a d	Eesti imports Lāti 1000 kr.	Eesti eksports Lāti 1000 kr.	Eesti rohkem eksporteerinud (+) importeerinud (-) 1000 kr.
1930.	2.630	2.474	— 156
1931.	2.002	1.673	— 329
1932.	1.498	1.557	+ 59

Mōlema riigi statistika, nagu nāha, lāheb tunduvalt lahku, mille pōhjustas erisugused statistika meetodid, mida tarvitakse mōlema riigis. Samal ajal, kui

Pa to laiku, kamēr privātā uzņēmība no-darbojās ar savstarpējo tirdzniecisko sa-karu izveidošanu pāri muitas valņiem, ku-ri šķīra vienu valsti no otras, un sasniedza rezultātus, kuŗus šeit īsumā apskatījām, valsts vīri mēģināja radīt muitas ūniju abu valstu starpā.

Rezultātā radās 1923. g. 1. novembra lī-gums un 1927. g. 5. februāra līgums, kuŗi paredzēja muitas ūnijas nodibināšanu abu valstu starpā un noteica, ka nekavējoties jāstājas pie priekšdarbu veikšanas tās re-ālizēšanai. Mērķis gan bija sprauts, bet reālizēt to neveicās un neveicās. 1928. g. 25. martā noslēdza abas āalstis saimie-cisko pagaidlīgumu, kuŗā no jauna de-klarēja abas puses vēlēšanos veicināt abu valstu ražojumu dzīvāku apmaiņu.

Pa to laiku tuvojās saimnieciskā krīze un skāra arī Baltijas valstis, radot ārējai tirdzniecībai smagus žņaugus. Arī Lat-vijas-Igaunijas savstarpējā tirdzniecība sāka acīmredzot sarukt.

Tā, pamatojoties uz agrākiem līgumiem no vienas puses un apstākļu spiestas no otras puses, abās valstīs stājās no jauna sarunās par jaunu līgumu, kas dotu vienai un otrai pusei atvieglojumus savu preču novietošanai otras valsts tirgos. Šo saru-nu rezultātā radās 1931. gada 3. jūnija tarifa līgums, kuŗš papildināts ar 1932. g. 14. novembra vienošanos. Abi šie līgumi satur preču sarakstus, kuŗos ievestās pre-ces bauda sevišķas muiņu priekšrocības, kādas citu valstu preces nebauda, lai tādā veidā atvieglotu abu valstu ražojumiem konkurences spējas ar trešo valstu pre-cēm.

Tagad nu apskatīsim, kādu iespaidu uz savstarpējo tirdzniecību ir atstājuši šie lī-gumi.

1931. gada 3. jūnija nolīgums stājās spēkā 1931. g. 11. jūlijā. Praktiski var pieņemt, ka tas sācis ietekmēt ārējo tirdz-niecību ar augusta mēnesi, kuŗu arī skai-tīsim par līguma gada sākuma termiņu. Pēc Latvijas statistikas, ārējā tirdzniecī-ba ar Igauniju pirmos līguma pastāvēša-nas 12 mēnešos (1931. g. 1. VIII. — 1932. g. 1. VIII.), salīdzinot ar iepriekšējiem 12 mēnešiem grozījies sekojoši:

eraettevõttes töötasid omavaheliste kau-banduse vahekordade kindlustamise alal üle tollivallide, mis lahutavad üht riigi teisest, ja saavutasid resultaate, mida siin mainisime, katsusid riigimehed luua tolliunioni mõlema riigi vahel.

Selle tulemusena sündis 1923. novem-bri leping ja 1927. a. 5. veebruari leping, kus oli ettenähtud tolliunioni sõlmimine mõlema riigi vahel ja mis kohustas mõle-maid riiked aegaviitmata alata eeltõid, et seda realiseerida. Eesmärk oli loodud, aga tema teostamine ei läinud ja ei läi-nud korda. 1928. aastal sõlmisid mõle-mad riigid ajutise majanduslepingu, kus mõlemad pooled uuesti deklareerisid soovi soodustada mõlema riigi saaduste elavamat kaubavahetust.

Siis tuli aga majanduslik kriis ja puu-tus valusasti ka Baltiriike, luues välis-kaubandusele raskeid takistusi. Ka Lāti-Eesti omavaheline kaubandus hakkas kokkukuivama.

Põhjenedes üheltpoolt eelmistele lepin-gutele ja olude-sunnitud teiselpoolt, al-gasid mõlemad riigid uusi läbirääkimisi uuest lepingust, mis annaks ühele ja tei-sele poole kergendusi oma saaduste ma-hutamiseks teise riigi turgudele. Nende nõupidamiste tulemusena sündis 1931. aasta 3. juuni tariifleping, mis täienda-tud 1932. aasta 14. novembri kokkuleppe-ga. Need mõlemad lepingud sisaldavad saaduste nimekirju, milledesse sissekan-tud saadused saavad eriliselt tolli soodustu-si, milliseid ei ole teiste riikide saadusi-l, et säärasel kujul kergendada mõlema riigi võistlusvõimet teiste riikide saa-dustega. Nüüd vaatame, kuidas need le-pingud on mõjutanud meie omavahelist kaubandust.

1931. aasta 3. juuni leping astus jõusse 1931. aasta 11. juulil. Praktiliselt võime iäreldada, et ta hakkas mõjuma väliskau-bandusele augusti kuul, mille ka loeme lepinguaasta algtähtajaks. Lāti statisti-ka andmetel on väliskaubandus Eestiga lepingu jõusseastumise esimesil 12 kuul (1931. aasta 1. augustist kuni 1932. aasta 1. augustini), võrreldes eelmise 12 kuuga muutunud järgmiselt:

Latvijas-Igaunijas tirdzniecība pēc tarifa līguma gadiem.

Imports no Igaunijas.

Lāti - Eesti kaubandus pärast tariiflepingu asstaid.

Sissevedu Eestist.

	Pirmslīguma gadā:		Pirmā līguma gadā:	
	1930. g. augusts — 1931. g. jūlijs		1931. g. augusts — 1932. g. jūlijs	
	Lepingu eelsel aastal:		Lepingu esimesel aastal:	
	1930. a. august — 1931. a. jūli		1931. a. august — 1932. g. jūli	
Līgumā uzņemtās preces latos }				
Lepingusse ūlesvōetud saadused latides }		402.300		580.900
Līgumā neuzņemtās preces latos }		2.530.500		410.200
Lepingusse ūlesvōtmata saaduste indeksid }				
Kopā: }		2.932.800		991.100
Kokku: }				
Līgumā uzņemtās preces indeki }		100		144
Lepingusse ūlesvōetud saaduste indeksid }				
Līgumā neuzņemtās preces indeki }		100		16
Lepingusse ūlesvōtmata saadused latides }				
Kopā: }		100		34
Kokku: }				

Eksports uz Igauniju.

Vāljavedu Eestisse.

	Pirmslīguma gadā:		Pirmā līguma gadā:	
	1930. g. augusts — 1931. g. jūlijs		1931. g. augusts — 1932. g. jūlijs	
	Lepingu eelsel aastal:		Lepingu esimesel aastal:	
	1930. a. august — 1931. a. jūli		1931. a. august — 1932. g. jūli	
Līgumā uzņemtās preces }				
Lepingusse ūlesvōetud saadused latides }		1.004.100		1.264.900
Līgumā neuzņemtās preces }		2.071.000		804.000
Lepingusse ūlesvōtmata saadused latides }				
Kopā: }		3.075.100		2.068.900
Kokku: }				
Līgumā uzņemtās preces vērtīb. indeki }		100		126
Lepingusse ūlesvōetud saaduste indeksid }				
Līgumā neuzņemtās preces vērt. indeki }		100		39
Lepingusse ūlesvōtmata saaduste indeksid }				
Kopā: }		100		67
Kokku: }				

Kopaina rāda, ka neskatoties uz noslēgtiem līgumiem, tirdznieciskā apgrozība gājusi ievērojami atpakaļ. Latvijas eksports samazinājies uz 67% un imports no Igaunijas uz 34%.

Nāeme, et vaatamata sōlmitud lepingutele, kaubanduslik lābikāimine on tunduvalt tagasilāinud. Lāti vāljavedu on vāhenenud 67% vōrra ja import Eestist 34%.

Izskaidrojams tas pirmā kārtā ar to, ka līgumā ietvertās preces, kuŗām piešķirti muitas pazeminājumi, sastāda tikai vienu daļu no precēm, kuŗas figurē abu valstu tirdzniecībā. Bet kas attiecas uz līguma precēm, tad to apgrozījums, pateicoties līgumam ne tikai nav samazinājies, bet pat par spīti visiem krīzes apstākļiem ievērojami pieaudzis. Latvijas līguma preču apgrozījums pieaudzis par 26% un Igaunijas līguma preču apgrozījums par 44%. Latvijas līguma preču apgrozījumu pieaugums iztaisa absolūtos skaitļos Ls 260.800 un Igaunijas preču — Ls 178.600.

Turpreti to preču apgrozījums, kuŗas līgumā nav paredzētas, gājis ļoti stiprā mērā atpakaļ. No importētām Igaunijas precēm palicis tikai 16%, no Latvijas eksporta uz Igauniju 39%. Kāpēc Igaunijas imports uz Latviju samazinājies vairāk kā Latvijas eksports uz Igauniju, to rādīja skaitļi, kuŗus apskatījām augstāk — tās preces, kuŗu imports no Igaunijas samazinājies, ir tādas, kuŗas Latvijā pēdējā laikā sekmīgi atvieto vietējie ražojumi vai kuŗas nespēj cenas un kvalitātes dēļ sacensties ar citu valšku precēm. Nav šaubu, ka gadījumā, ja nepastāvētu tarifa līgums, arī labai tiesai līgumā paredzēto preču zustu Latvijas tirgī.

No līgumā uzņemtām precēm **no Igaunijas importēts** galvenā kārtā sekojošas preces: **portlandcements** par Ls 260.000 (pret Ls 374.000 pirmslīguma gadā). Tālāk **degakmeņa produkti**: degakmeņa darva par Ls 19.800, degakmeņa bencīns par Ls 150.000, gudrons par Ls 1.300.—. Degakmeņa produkti iepriekš. pirmslīguma gadā ievesti tikai par Ls 2.800.—. Apdrukāti kokvilnas audumi par Ls 21.000. **Fosforiti, malti**, kuŗi arī uzņemti līgumā un kuŗi tāpat kā degakmeņa produkti pieder Igaunijas dabas bagātībām šini gadā Latvijā tirgu nav atraduši.

No līgumā neuzņemtām precēm atzīmējamās sekojošas: zirgi, importēti no Igaunijas pirmā līguma gadā par Ls 21.000 (iepriekšējā gadā par Ls 184.000), kažokādas Ls 5.000 (Ls 43.000), linsēklas Ls 4.000 (Ls 198.000), celuloza nemaz (Ls 257.000), kokvilnas audumi, neapdrukāti Ls 35.000 (Ls 469.000), vilnas audumi Ls 13.000 (Ls 222.000), dažādas preces Ls

See asjaolu on seletatav sellega, et lepingusse ülesvõetud saadused, millel on tollisoodustused, on ainult väike osa saadusist, mis figureerivad mõlema riigi kaubanduses. Aga mis puutub lepingu saadusile, siis nende kaubanduslik vahetus, tänu lepingule, pole vähenenud vaid, olgugi, et mõjusid kriisiolud, isegi kasvanud. Läti lepingusaaduste vahetus on suurenenud 26% ja Eesti lepingusaaduste vahetus 44% võrra. Läti lepingusaaduste väärtus läbikäimise suurenemisel absoluutseis arvudes on Ls 260.000 ja Eesti saaduste — Ls 178.600.

Kuid nende kaupade vahetus, mis lepingus pole ettenähtud, on läinud tublisti tagasi. Importeeritud Eesti kaupadest on jäänud veel ainult 16%, Läti väljaveost Eestisse 39%. Mispärast Eesti väljavedu Lätisse on vähenenud rohkem, kui Läti väljavedu Eestisse, seda näitavad arvud, mida mainisin ülalpool — need kaubad, millede import Eestist vähenenud on need, mida Lätis viimasel ajal hästi asendavad sisemaa kaubad või ka need, mis ei suuda hinna ja kvaliteedi poolest võistelda teiste riikide kaupadega. Pole kahtlust, et lepingu puudumise juhusel suurele osale lepingusse sissetoodud kaupadele kaoks Läti turg.

Lepingus ettenähtud kaupadest **on Eestist importeeritud püüasjalikult järgmised kaubad**: **portlandtsement 260.000** lati eest (374.000 lati vastu eellepingu aastal). Edasi: **põlevkivi saadused**: põlevkivi tõrv 19.800 ls eest, põlevkivi bensiin 150.000 ls eest, gudron 1.300 ls eest. Põlevkivi saadusi eelmisel aastal on Lätisse veetud ainult 2.800 ls eest. Trükitud puuvilla riie 21.000 ls eest. **Fosforiit**, jahvatatud, mis ka on võetud lepingusse ja mis on samuti, kui põlevkivi, Eesti loodusvarade saadus ei ole sel aastal leidnud turgu Lätis.

Lepingusse ülesvõetmata kaupadest tuleb mainida järgmisi: hobused, importeeritud Eestist esimesel lepingu aastal 21.000 lati eest (eelmisel aastal 184.000 ls eest), karusnahku 5.000 ls eest (Ls 43.000), linaseemet Ls 4000 (Ls 198.000), tselullos — mitte (257.000), puuvilla riiet, trükkimata 35.000 ls (Ls 469.000), villast riiet 13.000 (Ls 222.000), mitmesugust

329.000 (Ls 997.000). Par šo preču importa samazināšanās motīviem jau minējām.

Latvijas eksportā uz Igauniju no līgumā uzņemtām precēm kā galvenie posteņi atzīmējami gumijas apavi — eksports pirmā līguma gadā Ls 635.000 (pirmslīguma gadā par Ls 552.000), cukurs par Ls 118.000 (iepriekšējā gadā nekas, svina baltums un suriks — Ls 100.000 (Ls 72.000), vilnas ķemmdzijas Ls 202.000 (Ls 139.000). No līgumā neuzņemtām precēm sevišķi samazinājies papīra eksports uz Igauniju no Ls 233.000 uz 85.000 un pārējās preces no Ls 1.837.000 uz Ls 719.000.—.

Tāda bija pirmā līguma gada aina. Otrs līguma gads beigsies tikai 1933. g. 1. augustā, pēc kam varēs to novērtēt. Pagaidām ir dati tikai par laiku līdz 1933. g. martam (ieskaitot). Bet arī šis laiks dod jau interesantu ainu, ja salīdzinām, kā veidojusies tirdzniecība pirmā un otrā līguma gada 8 mēnešos, un proti:

kaupa Ls 329.000 Ls 997.000). Nende kaupade impordi vähenemise motive juba mainisin ülal.

Läti väljaveos Eestisse lepingusse sissevõetud kaupadest peame esimesena mainima kummi jalanõusid — väljavedu esimesel lepingu aastal Ls 635.000 lepingueelsel aastal Ls 552.000, siis suhkur Ls 118.000 ((eelmisel aastal ei olnud), tina-valge ja surik — Ls 100.000 (Ls 72.000), villane kammilõng Ls 202.000 (Ls 139.000). Lepingusse ülesvõtmata kaupadest vähenenud iseäranis paberi väljavedu Eestisse 233.000 latil 85.000 latile ja teised kaubad 1.837.000 latilt 719.000 latile.

Säärane oli esimese lepingu aasta pilt. Lepingu teine aasta lõpeb käesoleva aasta 1. augustil, mil võime teda hinnata. Praegu on andmeid ainult kuni 1933. aasta märtsini (sissearvates). Aga ka see aeg pakub juba huvitavat pilti, kui võrdleme, kuidas väliskaubandus on arenenud esimese ja teise lepingu aasta 8 kuu jooksul:

Tirdznieciskie apgrozījumi II. līguma gadā. Imports no Igaunijas.

Kaubanduslik läbikāimine 2. lepinguaastal. Sissevedu Eestist.

	Laikā no 1931. g. augusta līdz 1932. g. mart.		Laikā no 1932. g. augusta līdz 1933. g. mart.	
	1931. a. augustist 1932. a. märtsini		1932. a. augustist 1933. a. märtsini	
	Vērtība latos	Muitas no- laidums ls	Vērtība latos	Muitas nolaid. ls
	Vāertus latides	Tollialandus ls	Vāertus latides	Tolli- alandus ls
Līgumā uzņemtās preces }	406.100	216.800	576.500	523.900
Lepingusse ülesvõetud kaubad }				
Līgumā neuzņemtās preces }	326.400	—	141.400	—
Lepingusse ülesvõtmata kaubaā }				
Kopā: }	732.500	216.800	717.900	523.900
Kokku: }				
Līgumā uzņemtās preces indeki }	100	100	142	242
Lepingusse ülesvõetud kaupade indeksid }				
Līgumā neuzņemtās preces indeki }	100	—	43	—
Lepingusse ülesvõtmata kaupade indeksid }				
Kopā: }	100	100	98	242
Kokku: }				

Eksports uz Igauniju.

Väljavedu Eestise.

	Laikā no 1931. g. aug. lidz 1932. g. martam		Laikā no 1932. g. aug. lidz 1933. g. martam	
	1931. a. augustist 1932. a. märtsini	Muitas nolaidums ls	1932. a. augustist 1933. a. märtsini	Muitas nolaid. ls
	Vērtība latos	Tollialandus ls	Vērtība latos	Tolli- alandus ls
Līgumā uzņemtās preces }	1.003.700	142.892	672.200	220.315
Lepingusse ülesvõetud kaubad }				
Līgumā neuzņemtās preces }	628.700	—	303.700	—
Lepingusse ülesvõetmata kaubad }				
Kopā: Kokku: }	1.632.400	142.892	975.900	220.315
<hr/>				
Līgumā uzņemtās preces indeksi }	100	100	67	154
Lepingusse ülesvõetud kaupade indeksid }				
Līgumā neuzņemtās preces indeksi }	100	—	48	—
Lepingusse ülesvõetmata kaupade indeksid }				
Kopā: Kokku: }	100	100	60	154

Otrā gada dati rāda, ka Igaunijai līgums kļūst izdevīgāks kā Latvijai. Līgumā uzņemto preču eksports no Igaunijas uz Latviju pieaudzis par 42%, turpretī Latvijas preču eksports uz Igauniju samazinājies par 33%. Līgumā neuzņemto preču eksports abām valstīm samazinājies joprojām un puslīdz vienādi: Latvijai par 52% un Igaunijai par 57%. Kopējais Igaunijas eksports salīdzināmā laikā samazinājies tikai par 2%, bet Latvijas eksports par veseliem 40%.

Bet blakus tiešiem ārējās tirdzniecības apgrozījuma skaitļiem svarīgs un pat ļoti svarīgs ir jautājums par fiskāliem zaudējumiem, kādus abas valstis cieš sakarā ar līgumā paredzētiem muitas nolaidumiem. Kamēr muitas nolaidumi ir simtsprocentīgs zaudējums valsts kasei, ārējās tirdzniecības skaitļi raksturo tikai apgrozījumu, no kuŗa peļņa, resp. zaudējums sastāda tikai dažus procentus. Pievestais pārskats rāda, ka Latvija līguma pirmā pastāvēšanas gada 8 mēnešos zaudējusi uz muitām Ls 217.000 un otrā gadā Ls 524.000.—, kopā Ls 741.000.—. Igau-

Teise aasta statistilised andmed näitavad, et Eestile on leping suurema väärtusega, kui Lätile. Lepingusse sissevõetud kaupade väljavedu Eestist Lätisse on kasvanud 42% võrra, kuid Läti kaupade väljavedu Eestisse on vähenenud 33% võrra. Lepingusse ülesvõetmata kaupade väljavedu mõlemal riigil on vähenenud umbes ühesugusel määral: Lätil 52% ja Eestil 57%. Üldine Eesti väljavedu võrreldud aja jooksul on vähenenud ainult 2% võrra, aga Läti väljavedu tervelt 40% võrra.

Kuid nende väliskaubanduse arvude kõrval on tähtis, isegi väga tähtis, küsimus fiskaalseist kahjudest, mida mõlemad riigid kannatavad sellepärast, et lepingus on ettenähtud tollisoodustused. Kuna tollisoodustused on sajabrotsendiline kahju riigikassale, iseloomustavad väliskaubanduse arvud läbikäimise, millest on saadud kasu, resp. kahju ainult mõnda protsendi. Eeltoodud tabel näitab, et Läti on lepingu esimese aasta 8 kuu jooksul kaotanud tollidest Ls 217.000 ja teisel aastal Ls 524.000, kokku Ls 741.000. Eesti

nijas muitas zaudējumi iztaisa pirmā gada 8 mēnešos Ls 142.800 un otrā gada 8 mēnešos Ls 220.300, kopā Ls 363.100.—. Tā tad Latvijas muitas zaudējumi šini laikā ir lielāki kā Igaunijai par veseliem Ls 377.900, t. i. 2 reiz tik lieli kā Igaunijai.

Kas attiecas uz galvenām precēm otrā līguma gadā, tad tās visumā ir tās pašas, kā pirmā gadā. Igaunijas eksportā uz Latviju atzīmējams, ka turpina pieaugt degakmeņa destillātu eksports, kuŗš otrā līguma gada 8 mēnešos iztaisa Ls 256.111 pret Ls 139.600 gadu iepriekš. Pieaudzis arī salaku eksports, samazinājies toties portlandcimenta eksports no Ls 141.000 uz Ls 82.000. Latvijas eksportā paredzams, ka pieaugs cukura eksports. Stipri gājis atpakaļ gumijas apavu eksports, samazinādamies otrā gadā uz Ls 210.000 pret Ls 617.000 gadu iepriekš. Pieaudzis ir papīra un vilnas ķemmdzijas eksports.

Apsverot šos skaitļus, tomēr aizvien jāpatur vērā, ka tie raksturo tikai tīri komerciālas abu valstu attiecības, kas ir tikai daļa no kopējo saimniecisko interešu kompleksa, tāpēc negribu uz tiem vien jau dibināt pārāk tālu ejošus secinājumus.

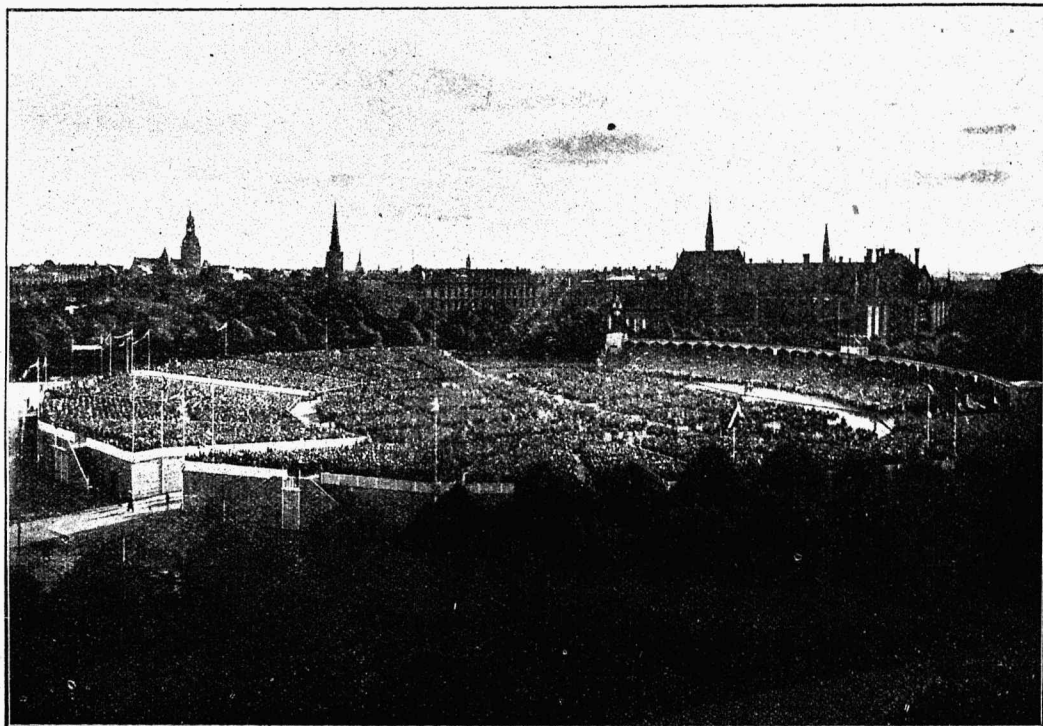
J. Volmars.

tollikahjud on esimese aasta 8 kuu jooksul Ls142.800 ja teise aasta 8 kuu jooksul Ls 220.300, kokku Ls 363.100. Nõnda on Läti tollikahjud sel ajal suuremad Eesti omadest tervelt Ls 377.900 võrra, s. o. kaks korda nii suured, kui Eestil.

Mis puutub küsimusse, missugused olid teise lepinguaasta pääkaubad, siis üldiselt on nad need samad, mis esimesel aastalgi. Eesti väljaveos Lätisse peame mainima, et järjekindlalt kasvab põlevkivi destillaatide väljavedu, mis lepingu teise aasta 8 kuu jooksul on Ls 256.111 Ls 139.600 vastu üks aasta enne seda. Suurenenud on ka tindikala väljavedu, aga portlandtsemendi väljavedu on vähenenud 141.000 latilt 82.000 latile. Läti ekspordis võime ettenäha, et kasvab suhkru väljavedu. Tublisti tagasiläinud on kummist jalanõude väljavedu, mille väärtus on vähenenud teisel aastal 210.000 latile Ls 617.000 lati vastu eelmisel aastal. Kasvanud on paberi ja villa kammilõnga väljavedu.

Vaadeldes neid arve, peame alati meelles pidama, et nad ainult iseloomustavad puhtkaubanduslikke vahekordi mõlema riigi vahel, mis on ainult väike osa ühiste majanduslikkud huvide kompleksist, sellepärast ma ei taha ainult nende põhjendada kaugeleulatuvaid järeldusi.

J. Volmar.

Latviešu dziesmusvētki Rīgā 1931. g. — Lāti laulupidu Riias 1931. a.

Latvju un igauņu dziesma. Lāti ja Eesti laul.

Dimd Rīga — Tallinna dimd: abas tautas, latvieši un igauņi, sauc uz dziesmu svētkiem. Un šinīs svētkos pirmā kārtā kaisīs zelta birumu no pašu tautu skaistākās mantas — apbērs mūs ar dziesmām, kas stāsta par senām dienām, par seniem tikumiem, apbērs mūs ar tautas dziesmām.

Gan mums ir iespēja jo sīki iepazīties ar latvju un igauņu tautas dziesmu vārdā, tekstā, Dr. Jakoba Hurta plašie krājumi, Krišjāņa Barona Dainas nav ne dzejiski, ne zinātniski izsmejami,

Kōlab Riias — kōlab Tallinnas: mōlemad rahvad, lātlased ja eestlased, kut-suvad laulupeole. Neil laulupidudel kŭl-vatakse kuld seemet meie rahvaste ilu-samast varandusest — kallatakse meie ūle laule, mis jutustavad muistseist pāe-vist, muistseist vooruseist, kantakse meile ette rahvalaule.

Meil on kŭll vōimalus lāhemalt tutvu-da lāti ja eesti rahvalaulude sōnadega, tekstiga. Dr. Jakob Hurt'i laialdased kogud ja Krišjan Baroni Dainas paku-vad luule ja teaduse alal palju mater-

turklāt vēl pieaug ar katru jaunu dienu. Nevis tādos pašos laimīgos apstākļos atrodas latvju - igauņu tautas dziesma-
meldija; un cik man zināms, tad abās mūsu zemēs esam pagaidām vienā un
tanī pašā stāvoklī. T. i. abu tautu krā-
jumi samērā jau bagātīgi iekopti un arī
redzami aug; ja pareizi informēts es-
mu, tad tie Igaunijā pat vēl bagātāki,
nekā Latvijā (mūsu Folkloras krātuve
uzrāda — variantus ieskaitot — tuvu
pie 10.000 dziesmām, rotaļām, „ziņ-

jali, mille hulk iga päevaga kasvab.
Eesti ja läti rahvalaulude viisid pole
aga sama õnnelikus seisukorras; minu
teadmise järgi on mõlemad meie maad
senini veel ühes ja samas seisukorras
s. o. mõlema rahva kogud on juba vörd-
lemisi rikkalikult arendatud ja kasva-
vad silmnähtavalt; kui olen õieti infor-
meeritud, siis Eestis on nad veel rikka-
likumad kui Lätis (meie folkloori kogus
leiame — ühes variantidega — umbes
10.000 laulu, ringmänge, „lustilaule“).

1931. g. dziedātāji ar Saeimas un valdības pārstāvjiem. — 1931. a. lauljad Seimi ja valitsuse esindajatega.

gēm“). Bet šķietās, ka, tāpat kā mēs,
arī kaimiņi — igauņi vēl nav stājušies
pie šī pārbagātā materiāla sijāšanas,
kārtšanas; tāpat kā pie mums, šis
darb vēl gaida sava meistāra, savu Ja-
kobu Hurtu, Krišjāni Baronu. Patlaban
mūsu dziesma vēl tikai kartogrāfēšanas
stadijā; tas nozīmē tehnisku, „zella“
darbu. Jurjānu Andrējs savos „Latvju

Aga arvatavasti eestlasedki, samuti kui
meie, ei ole veel alanud selle ūlirikka
materjali korraldamist, jaotamist liiki-
desse, ja see tōō, nagu meilgi, ootab
oma tegijat, oma Jakob Hurt'i, Krišjan
Baronit. Meie laulud on praegu veel
ainult kartografeerimise staadiumis; see
tāhendab tehnilist, „seli“ tōōd.

Andres Jurjan on oma „Lāti rahva

tautas materiālos“ meistaram ceļu radījis — lai drīzi tāds rastos!

Ja nu mūsu laikraksta redakcija mani pagodina ar uzdevumu vest parallēli starp latvju un igauņu tautas dziesmām, tad gan jau iepriekš atzīstos, ka tādu spētu izvest tikai no vispārīgi mūzikālā, nekādā ziņā ne no stingrāki zinātniskā viedokļa. Jo esmu pārāk vienpusīgi informēts; salīdzinājumam man trūkst plašākas igauņu dziesmas literatūras, taisīt slēdzienus, pamatojoties uz dažiem nejaušiem igauņu kora dziesmu krājumiem — būtu diletantiski. (Jāatzīmē ar skaudību, ka piem., leiši ir latviešiem, ir igauņiem pāri: tie var lepoties ar diezgan bagātiem, sistēmātiski sastādītiem tautas meldiju krājumiem.) Tomēr varētu aizrādīt uz vienu, otru elementu, kas latvju - igauņu dziesmai kopīgs; tāpat uz dažiem zīmīgiem vilcieniem, kas vietām abas dziesmas šķir.

Darbs, daba noteic dziesmas raksturu. Jo vairāk uz ziemeļiem, jo smagāks darbs, jo dziesma drūmāka, vienmuļāka; jo maigāks klimats, jo vieglāks darbs, jo dziesma top gaišāka. — Latvijā un igauņi gan cilts šķirti, tomēr dzīvo zem līdzīgiem klimatiskiem noteikumiem, maz, laikam, arī savos darbos atšķiras. Šeit meklējami iespāidi, kas arī abu tautu mūzikālai līnijai piešķir stipri līdzīgu nokrāsu, ron vienas tautas noteiktas simpātijas pret otrās tautas dziesmiņu. Esmu bijis liecinieks sekošam gadījumam: Kāds Pēterpils igauņu koris pārņēma no kāda latvju kora dziesmiņu „Maza biju, neredzēju“. Dziesmiņa tika kautkāda ceļā pārstādīta uz pašas Igaunijas teritoriju; un pēc maz gadiem kāds mans draugs-igaunis mani mēģināja ar visu varu pārliecināt, ka „Maza biju, neredzēju“ — igauņu dziesma, no latviešiem patapināta! Līdzīgi būs, droši, viena otra dziesma kontrbandas ceļā atradusi mītni kaimiņu tautā; ševiški pierobežā tādi gadījumi nepiederēs retajiem.

Starp latviešu un igauņu rotaļām, šķiet, atrodami zināmi starpību. Latvju dziesma tikai visretākajos gadījumos uzrāda komplicētāku periodisku uzbūvi

materjalides“, meistriļee tee kätte näidanud — leidugu see meister varssi!

Kui nüüd meie kuukirja toimetus on mind austanud ülesandega tõmmata paralleele eesti ja läti rahvalaulude vahel, siis pean juba algul tunnistama, et suudan seda täita ainult üldmuusikalisest, mitte aga kindlast teaduslikust seisukohast. Olen liig ühekülgselt informeeritud; minul puudub võrdlemiseks laiaulatuslikum kirjandus eesti laulude kohta; teha järeldusi, põhjendades ainult mõningatele juhulikele koorilaulude kogudele — oleks diletantlik teguviis. (Kadedusega pean mainima, et näiteks leedulased on lätlasil ja eestlasil ees; nad võivad uhkustada oma rikkaste, süstemaatilisel korraldatud rahvaviiside kogudega). Siiski ma võiks siin rääkida ühestteisest elemendist, mis on läti ja eesti laulul ühine; samuti mõningast iseloomustavast lahkuminekust, mis eraldab kohati mõlemaid laule.

Töö, loodus määrab laulu iseloomu. Mida enam põhjapoole, seda raskem töö ja kurvem, ühetoonilisem laul; mida pehmem kliima, seda kergem töö, ja laul on päiksepaistelisel. — Lätlased ja eestlased, olgugi igauks eri rahvatõust, elavad ühesuguseis kliimaisis tingimuis, ning nende tööoludki on ühesugused. Sellest tuleb otsida mõjusid, mis annavad mõlema rahva muusikalisele lüürikalale väga suure sarnasuse, mis on põhjuseks ühe rahva sümpaatiale teise rahva raulude vastu. Olin tunnistajaks säärasele juhusele: üks Peeterburi eesti laulukoor võttis läti koorilt üle rahvalaulu „Olin väike ja ei näind“. Lauluke oli jõudnud mingisugusel teel Eesti territooriumile. Mõne aasta pärast keegi minu sõber — eestlane — katsus mind kogu jõuga viia veendumusele, et „Väike olin“ on eesti rahvalaul, ainult laenatud lätlasilt! Säärasel salakauba teel on vist mõnigi laul leidnud elukoha naaberriigis; eriti piiriääres pole vähe niiuguseid juhuseid.

Läti ja eesti ringmängude vahel leiaame siiski teatava vahe. Läti laulul on ainult mõningal väga harval juhusel, keerulisem periodiline ehitus (näiteks

Igaunu dziesmu svētki Tallinnā 1928. g. — Eesti laulupidu Tallinnas 1928. a.

(piem. „Aijā, žūžū, pūpās“, Vignera Ernesta uzzīmējumā). Turpretim esmu tādu nereti uzgājis sevišķi igauņu rotaļveidīgajās dziesmās, kur dažkārt periods seko periodam, pat līdz noapaļotai augstākai formai. Varbūt gan arī šāds salikums mākslīgi radīts. Bet biežie piemēri tomēr pielaiž domas, ka taisni šīs dziesmās meklējami pavedieni, kas tagadējo igauņu dziesmu vēl saista ar viņas pirmatnējiem rapsodiskiem paraugiem. To varētu apstiprināt arī tempa un ritma maiņas. Mūzikologiem vārds.

Gaidāmie latvju un igauņu dziesmu svētki vienoš abu tautu koru uz vienas un tās pašas estrādes. Silti sveicinu šāda veida gara mantas izmaiņu. Lai tā ar laiku novestu līdz kopējām studijām, tuvāki noskaidrojot abu tautu dziesmu radnieciskos elementus.

J. Vītols.

„Aijā, žūžū, pūpās“, Ernst Vigneri ūleskirjutatud). Sellevastu olen, eriti eesti ringmängu lauludes, sagedasti leidrud juhuseid, kus periood järgneb perioodile, saavutades täiuslikumat vormi. Võib küll olla, et sellelaadiline laulu ehitus on kunstlikult koostatud. Paljud näited tunnistavad siiski, et neis lauludes peame otsima sidemeid, mis seovad praegust eesti laulu tema esialgsete rapsodiliste näidetega. Seda kinnitavad ka rütmi ja tempo vahetused. Sõna on muusikoloogidel.

Oodetavad Eesti ja Läti laulupeod ühendavad mõlema rahva laulukoor ühel laval. Südamlikult servitan säärast vaimuvara vahetamist. Viigu see ajajooksul ühiste uurimusteni, et selgitada mõlema rahva laulude suguluselemente.

J. Vītols.

Nīcas un Rucavas tērpi VI. dziesmu svētkos, Rīgā, 1928. g.
Niitsa ja Rutsava rahvariided VI. laulupeol Riias, 1928. a.

Kopdarbība latviešu un igauņu folklorā.

Koostöö läti ja eesti folkloori alal.

Kaimiņu zemes un tautas, kas ilgus gadusimtenus brālīgi dalijušās likteņa grūtībās, nevar viena otrai garām paiet arī tad, kad viņu ceļi ir šķīrušies labvēlīgā likteņa stundā un, lai gan katrai ir savi spēki jāziedo savu vajadzību un īpatnību izkopšanai, tomēr arvien un arvien roku rokā ejot, nākas risināt daudzus jautājumus, ko pamatojusi gadu tūkstošiem ilgā dzīvošana kaimiņos. Zinātne mūsu zemēs tāpat nevar skatīties tikai zemes iekšienē, sevišķi tajā nozarē, kas pieiet tuvu tautas tradīcijām, izsekojot tautas gara dzīves parādības un viņu faktoros. Īsā

Naabermaad ja rahvad, kes paljude aastasadade kestel on vennalikult jaganud omavahel saatuse raskusi, ei vői üks-teisest möödaminna ka siis, kui nende teed õnnelikul saatuse tunnil on lāinud lahku. Olgugi, et igāuks neist kōik jōud peab pūhendama oma asjade ja omapārasuste arendamiseks, siiski tuleb ikka ja ikka palju kūsimumsi lahendada käsikāes minnes, kuna seda pōhjustab naabrite seisukord aastatuhandete kestel. Samuti ei saa teadus meie maadel vaadata ainult maamullasse, iseāranis sel alal, mis on lāhedane rahva traditsioonidele, mis jālgib

Latviešu kāzas. — Lātlaste pulmad.

laikā, kopš 1925. g. ir izdevies savākt vienā vietā, latviešu folkloras krātuvē, Rīgas pilī, jau 975829 šo tradīciju variantus (līdz 1. V. 33.), no tiem 386.384 tautas dziesmas, 158.744 ticējumus, 102.128 mīklas, 45.233 pasakas un teikas, 39094 tautas ārstniecības variantus, 70.397 sakāmvārdus un parunas, 66.074 bērnu dziesmas u. t. t.; ar to jau ir daudz darīts, lai gan nevaram vēl pretendēt, ka būtu uzrakstīta šo tradīciju lielākā daļa. Krājumus varam papildināt ar to apgabalu lat-

rahva vaimuelu nāhtusi ja nende tingimumsi. Lūhikese aja jooksul, 1925. aastast alates, on lāinud korda koguda folkloori kogusse, Rīia lossi juba 975829 sāaraste traditsioonide varianti (1. maini 1933. a.), selle hulgas 386384 rahvalaulu, 158744 usukommet, 102128 mōistatust, 45233 muinasjuttu, 39094 rahva arstimisvarianti, 70397 vanasōna, 66074 lastelaulu jne. Sellega on juba palju tehtud, ehkki meie ei vői pretendeerida sellele, et oleks juba ūleskirjutatud nende traditsioonide

viešu tradicijām, kas pievienoti Igaunijai, un L. F. K. ir arī jau saņēmusi tādas no Igaunijas krātuves materiāliem. No savas puses Latvija var dot un ir devusi somu-ugru tautu pētniekiem vērtīgās libiešu un setuku tradicijas, pie kam pirmās ir pieejamas tikai Latvijas teritorijā; publicējis viņas ir igauņu krātuves vadītājs Dr. O. Loorits. Bet ne tikai tieši materiālu vākšana ir zinātnieku uzdevums folkloras nozarē. Tos apstrādājot, nākas jo bieži pētīt un salīdzināt dažādu tautu tradicijas, un pirmā kārtā, protams, kaimiņu zemēs.

Igauņu zinātnieki ir konstatējuši latviešu kultūras iespaidu vai līdzības Igaunijas dienvidos zināmās melodijās (p. p. Jāņu dziesmās), nosaukumos (p. p. pūķis) u. t. l.; no otras puses kāda igauņu buņamo vārdu formūla ir tapusi, tekstā gan drīz nemainīta, par latviešu bišu vārdiem. Šādu atsevišķu piemēru ir daudz, un sevišķi plašajā ticējumumu laukā bez kopēja darba grūti ko līdz galam noskaidrot. Kopdarbība, kas faktiski jau pastāv, nav šeit nekāds kompliments, bet ir orgāniski nepieciešama, un ar lielāko prieku jāatzīmē, ka Rīgā un Tartū folkloras krātuves darbā saskaņo kā metodes, tā arī paņēmienus. Sevišķi patīkami ir atzīmēt, ka Tartu krātuves vadītājs perfekti pārvalda arī latviešu valodu. Saskaņoti ir arī paredzamie darbi.

Šie turpmākie uzdevumi būtu divējādi. No vienas puses, kā jau aizrādīts, jāturpina katram savā zemē materiālu vākšanas darbs, jo vairāk tāpēc, ka vecā paauдзе, seno tradiciju nesēja, izmirst; jāturpina arī materiālu apstrādāšana un izdošana. No otras puses, ir arī tādi uzdevumi, kas veicāmi tikai kop. spēkiem, piem. kultūras iespaidu vērtēšana un noskaidrošana. Tikai tā strādājot ar kopīgo materiālu, var izdalīt no tā ārā svešos iespaidus (krievi, vācieši), jo ar savu materiālu vien var arī kļūsties; bez tam nepieciešams nākotnes uzdevums ir t. s. kultūras atlases, kur kopā ar etnografiem un arī arhailoģiem jānoskaidro Baltijas tautu kultūras pamata jautājumi un atsevišķo tautu īpatnības ar folkloras, etnografijas un archailoģijas datiem. Šāds atlases nevar rasties 1 gadā, un viens no pamata

suurem osa. Meie vōime oma kogud tāien-
dada selle materjaliga, mida leitakse Eestis
elutsevate lātlaste asukohtades. Lāti folk-
loori kogu on juba saanud sārarseid ma-
terjale vastavast Eesti kogust. Omalt poolt
vōib Lāti anda ja ongi andnud soome-ugri
uurijatele vārtuslikke liivlaste ja setude
traditsioone, kusjuures esimesi on leida
ainult Lātis. Eesti folkloori kogu juhata-
ja Dr. Loorits on juba neid avaldanud.
Teadlaste ūlesanne folkloori alal pole
ainult materjalide kogumine. Neid ūmber-
tōotades, peame sagedasti uurima ja vōrd-
lema mitme rahva traditsioone, ning
eeskätt muidugi oma naabermaade omi.
Eesti teadlased on konstateerinud Lāti
kultuuri mōju vōi sarnasusi Lōuna-Eestis
mōningates lauluviisides (nāiteks Jaani-
lauludes), nimetusis (nāiteks pūķis
— puuk) jne.; teiselt poolt, ūks
eesti nōiasōna on peaaegu muutmatu
tekstiga saanud lāti mesilas - sōnadeks.

Sārarseid ūksikuid nāiteid on palju, iseā-
ranis laialdasel usualal on ūhistōota raske
midagi lōplikult selgitada. Koostōo meie
vahel valitsebki juba, see siin pole mingi-
sugune kompliment, sest koostōo on orgaa-
niliselt tarvilik, ning suurema rōōmuga
peame mainima, et Riia ja Tartu folkloori
kogud teevad oma tōōd kōige suuremas
kooskōlas, tarvitades ūhesuguseid vōtteid
ja meetode. Iseāranis meeldiv on mārķida
et Tartu folkloori kogu juhataja vabalt
valdab ka lāti keelt. Kooskōlastatud on
ka tulevased tōōd. Edaspidised ūlesanded
on kahesugused. ūheltpoolt, nagu juba
mainitud, peab igāūks jatkama omal maal
materjalide kogumisetōōd, eriti sellepā-
rast, et muistsete traditsioonide kandjad—
vanad inimesed — surevad āra peame jat-
kama ka materjalide korraldamise ja vāl-
jaandmise tōōd. Teiseltpoolt on ka ainult
sārarsi ūlesandeid, mida vōime korda saata
ainult ūhiste jōududega, nāiteks kultuuri-
lise mōju selgitamine ja hindamine. Ainult
niiviisi ūhise materjaliga tōōtades vōime
leida vōōra mōju (venelased, sakslased),
kuna ainult oma materjaliga tegeledes vōi-
me ka eksida; pāale selle on tarvilikuks
tuleviku ūlesandeks nōndanimetatud kul-
tuuri atlas, kus koos etnograafidega ja ar-
heoloogidega peame selgitama Balti rah-
vaste kultuuri pōhikūsimusi ja igā rahva

noteikumiem ir, ka par savu tautu datus var dot t i k a i šis tautas zinātnieki; katrs mēginājums no tautas tradīciju nepazīnēju sveštautiešu puses šo darbu darīt, kaut arī no vietējiem materiāliem kādus izvilikumus taisīt, ir princīpā apšaubāms un mazvērtīgs, jo šeit var viegli īpatnējo pārvērst stiepjāmās, svešās analogijās un piekļaut svešzemju mantām, kaut arī ne ļaunā nolūkā.

Šeit nav vieta uzskaitīt visus pārējos pasākumus, kurus nepieciešams zinātniskā kopdarbībā veikt; ar gandarījumu jāatzīmē, ka šī doma ir nobriedusi pat plašāk, Baltijas mērogā, un sanāksmēs Rīgā un Helsinkos šāda kopdarbība garantēta Somijas, Igaunijas, Latvijas un Lietuvas folkloristu etnografu un arheologu starpā un atradusi siltus aizstāvjus arī pienācīgos valdības resoros. Par nokārtotu uzskatāms arī jautājums par izdevumu apmaiņu, institūtu pieejamību u. t. l. Ja jau tagad sirmmais somu prof. K. Krōns savā 70 g. dzimšanas dienā ir varējis pateikt, ka Somija, Igaunija un Latvija folkloras materiālu krāšanā stāv pasaulē pirmā vietā, cerēsim, ka nākamībā šie materiāli arī zinātnē ieņems to goda vietu, kas tiem pienākas.

Par Igauniju un Latviju runājot, nevar pāriet garām tam faktam, ka mūsu kopīgā vēsture un mūsu ilgo gadu simteņu likstas ir mūs padarījušas par bagātu seno laiku mantiniekiem. Atstāti tikai sev, mēs esam spiesti bijuši koncentrēties sevī, dzīvot no tradīcijām, kas tautu dara stipru, ir viņas morāles un aistētikas kodeksi; mūsu atmodas laikmets ir devis iespēju šīs tradīcijas uzrakstīt, un tajās ir daudz no tā, kas ir aizlaists tālu no senām aizgājušām un nivelējušai kultūrai padotām rietumu Eeiropas tautām. Šī mantojuma gaismā celšana ir mūsu uzdevums.

K. Straubergs.

iseārasusi folkloori, etnograafia ja arheoloogia andmetega. Säärane atlass ei vōi valmida ūhe aastaga, ja ūheks pōhitingimuseks siin on asjaolu, et andmeid oma rahvast vōivad anda ainult selle rahva teadlased. Kahtlane ja vāhevāertuslik on iga katse, kus seda tōōd tahab teha vōōramaalane, kes ei tunne vastava rahva traditsioone, kuna siin vōib kergesti muuta omapārasusi vōōraks analoogiaks ja tunnistada need vōōraks varaks, kuiga ka mitte pahatahtlikult. Siin pole õige koht mainida kōiki teisi ettevōtteid, mis tarvilikud teaduslikuks koostōōks. Rōōmuga pean tunnistama, et see mōte on leidnud tōsiseid pooldajaid kogu Baltimaal, ja koosviibimised Riias ning Helsingis garanteerivad koostōōd Soome, Eesti, Lāti ja Leedu folkloristide, etnograafide ning arheoloogide vahel. Ta on leidnud sūdamlikke pooldajaid ka vastavais riigiasutisis. Tāiesti korraldatuks tuleb lugeda ka küsimust omavahelisest vāljaannete vahe-tusest, instituutidesse sissepāasemisest ja n. e. Kui juba praegu hallipāine soome professor K. Kroon oma 70 a. sūnnipāeval vōis ōelda, et Soome, Eesti ja Lāti seisavad folkloori materjalide kogumises esimesel kohal kogu maailmas, siis loodame, et tulevikus need materjalid leiavad ka teaduses selle aukoha, mis neile õigusepārast kuulub.

Eestist ja Lātist rāākides ei tohi unustada tōsiasja, et meie ūhine ajalugu ja paljude sajandite raskused on teinud meid vanaaja rikkalikude materjalide pārija-teks. Meie olime jāetud ainult endile ja olime sunnitud kontsentreeruma enesesse, elama traditsioonidest, mis teevad rahva tugevaks ning on tema moraali ja esteetika kodeksiks. Meie rahvusliku ārkamisaeg andis vōimalust neid traditsioone ūleskirjutada, ja nendes on palju seda, mis on lāinud kaduma nivelleerivale kultuurile alitstunud Lāāne-Euroopa rahvastel. Selle pāranduse pāevavalgele toomine on meie ūlesandeks.

K. Straubergs.

Par folkloras moderniem uzdevumiem vispār un sevišķi Igaunijā.

Folkloristika moodsaist ülesandeist üldse ja eriti Eestis.

Tai pašā laikā, kad tautas dzejas zinātne tik tikko sasniegusi pilngadību un paspējusi pēc maldīgiem mēģinājumiem izstrādāt ticamāku vēsturiski geograafisku metodi, jau no visām pusēm atskan cerībās vilušos sūdzības, ka šīs metodes izlietāšana šaurākos apmēros — zināma tipa vai motīva vēsturiska noskaidrošana līdz pirmatnējā veida vai viņa rašanās vietas un laika rekonstruēšanai — neatlīdzina tā bezgalīgā enerģijas zaudējuma, kas pētniekam jāiztērē katrā atsevišķā gadījumā: sasniegumi ir pardaudz šauri un bieži vien tomēr paliek apšaubāmi. „Folklorā tikai folkloras dēļ“, šis lozungs var gan apmierināt mazu kabineta speciālistus, bet lielākā daļa zinātnieku tiecas meklēt sava lielā darba augļiem plašāku un nopietnāku nozīmi. Pamazām arvien noskaidrojas, ka tautas dzejas zinātne ļoti labi var kalpot daudzām blakus disciplinām un palīdz aizpildīt daudzus robos mūsu pašreizējos uzskatos par dzīvi un viņas attīstību, par cilvēkiem un dabu, tā palīdz arī no savas puses mūs tuvināt pasaules kopainas sapratnei, kas cilvēcei patlaban viņas pašreizējā stāvoklī tik ļoti vajadzīga. Nerunājot par daudzām blakus nozarēm — agrāk tautas dzejai mēdza tuvoties vispirms aistētiskām vai filoloģiskām interesēm — pēdējā laikā folklorā ļoti auglīgi iespaido un veicina sevišķi divu tagadējā laika problēmu atrisināšanu, kam būtu ievērojama nozīme arī tieši mūsu nākošās dzīves un attīstības tālāk virzīšanā. Tagad grib galvenā kārtā tikt skaidrībā par cilvēka, masas, tautas un sugas psihes būtību un likumiem, lai tā labāk regulētu arī praktisko dzīvi. Un te tautas gara mantas sniedz tieši neatvietojamu vērts materiālu perspektīvu skatīšanai un cilvēka dvēseles pazišanai. Tautas dzeja sniedz pakāpeniski arvien vairāk un vairāk jauna un pamācoša ne tikai cilvēka dvēse-

Samal ajal, kus rahvaluuleteadus vaevalt alles sirgus täisealiseks ja jõudis ekslevate katsetamiste järgi usaldatavama ajaloolis - geograafilise meetodi välja töötada juba kostavad õige mitmelt poolt pettund kaebused, et selle meetodi rakendus kitsamas ulatuses — teatud tüübi või motiivi ajaloo selgitamine kuni algkuju ning selle tekkimise koha ja aja rekonstrueerimiseni — ei tasu üksi seda määratud energiakulu, mis uuriija igal eri juhul peab raiskama: tulemused on liig kitsad ja jäävad sageli ikkagi kobavaiks. „Folkloor vainult folkloori pärast“, see põhimõte võib rahuldada küll väheseid kabineti-spetsialiste, kuid enamikus kalduetakse otsima oma suure töö viljale avaramat ja haaravat rakendust. Järjest enam selgubki, et rahvaluuleteadus sobib päris hästi teenima väga paljusid kõrvaldistsipline ja aitab täita mitmeid tühikuid meie senises käsituses elust ja arengust, inimesest ja loodusest, ligindab meid seega omaltki poolt maailma tervikpildi mõistmisele, mida inimkond praegu oma eristatuses ja lõhkikäristatuses nii vajab. Kõnelemata muudest kõrvalaladest — varem ligineti rahvaluulele eestkätt esteetiliste või filoloogiliste huvidega — on viimasel ajal folkloor väga viljakalt mõjustamas ja edendamas eriti kahe praegusaja keskse probleemi lahendust, millel peaks olema kaaluv tähendus ka just meie tulevase elu ja arengu suunamiseks. Kõigepäält tahetakse tänapäev järjest enam selgusele jõuda inim-massi-, rahva-, tõu - psüüke olemuses ja seadustes, et seda paremini reguleerida ka tegelikku elu. Ja siin pakub rahvalooming perspektiivide avardamiseks ja inimhinge tundmaõppimiseks otse asendamatu väärtmaterjali. Aga mitte ainult inimkonna hinge, vaid ka inimkonna kultuuri, selle algete ja arengu, ühtluse ja erinevuse jälgimiseks, mõistmi-

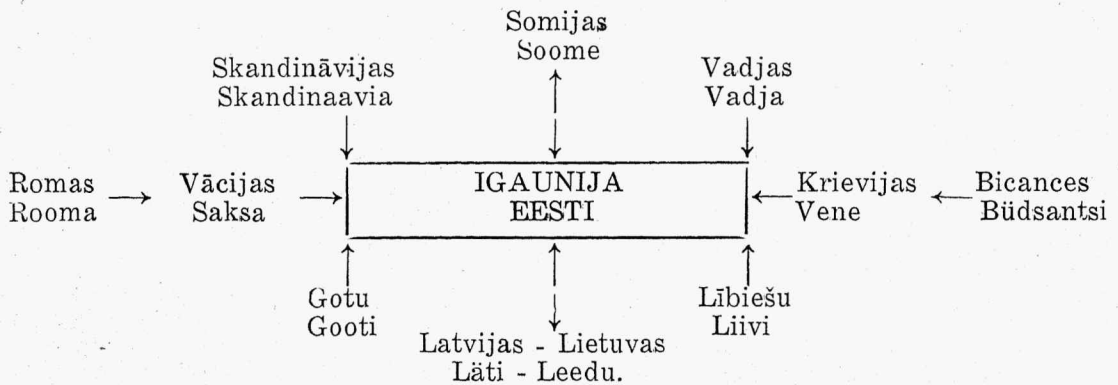
les pazīšanā, bet arī cilvēces kultūras, tās sākumu un attīstības, vienības un daļšanās pētīšanai, saprašanai un novērtēšanai. Kaut gan sintēzēm vēl nav pieņācis pļaujas laiks, arvien vairāk noskaidrojas divas pamatpatiesības, kuŗu zināšana jau pati no sevis vada uz secinājumiem arī nākotnei. Vispirms cilvēka dvēsele ir ārkārtīgi vienota un stabila cauri laikam un telpai savā vispārējā struktūrā, pamattieksmēs un likumā, bet toties jo dažādāk variējoša savās atsevišķās lietās, gan dzīves izjūtā, gan domu gaitā, gan sevišķos laikos, gan sevišķās vietās, gan atsevišķās personās, gan ļaužu māsās, gan tautās. Otrkārt arī cilvēces kultūra savās atsevišķās izteiksmēs un tieksmēs pauž gan itkā lielāku atšķirību, bet to tuvāk apskatot redzam, ka tās atsevišķie elementi ir viens no otra tik atkarīgi, tik saistīti un nespējīgi izolēti eksistēt, tā kā pat tie izveido lielu orgānisku veselu, kas attīstas zināmā likumā. Vai tas e o i p s o nedod tiesības runāt par cilvēku un tautu atšķirībām, bet tai pašā laikā saista cilvēkus un tautas vienā lielā veselā. Tautas dzeja ir vienā reizē vistautiskākā un arī visinternacionālākā radīšana. Sāvs un sveša īpašums te tā saplūdis kopā, ka abi ir vērtīgi un mīļi. Tādā gadījumā nav brīnums, ka folkloristi var būt arī ikdienišķā dzīvē pārliecināti patrioti, bet reizē arī kosmopolīti — pasaules uzskata pretešķības, kuŗu pozitīvu saskaņošanu vispār vēl tikai meklē. Bet folkloristu pasaules savienība ir jau nodibināta un viņu starptautiskā kopdarbība reālizēta — jo tas ir — n e p i e c i e š a m s.

Igaunų tautas dzeja ir sevišķi augsti vērtējama beidzot vēl tādēļ, ka tā asi un patiesi atbalso zemnieku kultūras stāvokli un sociālos apstākļus tais grūtajos klaušu laiku gadu simteņos, kuŗus vēsture apgaismo ļoti trūcīgi un galvenā kārtā tikai caur Baltijas vāciešu uzskatu leņķi. Vergu ļaužu gara pasaulē dzejas radīšana ir attīstījusies no otras puses tieši kā kompensācija par to, kas ikdienišķā dzīvē iztrūcis, tulkojot interesantas un īpatnējas psiholoģiskas problēmas par dzīves aktīvu iekārošanu un no-

seks ja hindamisesks avastab rahvaluule järjest enam uut ja õpetlikku. Kuigi sūnteesideks aeg ei ole veel küps, hakkab ikka enam selguma kaks põhitõde, mille tunnetamine iseendast juba juhib järeldustele ka tuleviku suhtes. Esiteks inimhing on hāmmastavalt üldstrukstabiilne läbi aja ja ruumi oma üldstruktuuris, põhitungides ja seaduspārasuses, kuid seda mitmekesisemalt varieeruv oma üksikasjus küll elutundelt, küll mõtteviisilt, küll eri aegadel, küll eri kohtadel, küll üksikisikuis, küll hulkades ja rahvais. Teiseks ka inimkultuur oma üksikavaldusis ja — kalduvusis taotleb küll aina suuremat erinevust, kuid ligemal vaatlusel näeme, et selle üksikelemendid on üksteisest nii sõltuvad, nii läbipõmuvad ja isoleerituina eksisteerimatus, nii et needki moodustavad suure orgaanilise ja seaduspāraselt areneva terviku. Eks järelda see e o i p s o õigustama inimeste ja rahvaste erinevusi, kuid samal ajal ka koondama inimesi ja rahvaid üheks suureks tervikuks. Rahvaluule, see on ühelhoobil kõige rahvusvahelisem looming. Oma ja vōōras on sulanud siin nõnda kokku, et vāāartuslikud ja armsad on mõlemad. Selliste eelduste juures ei ole siis ime, et folkloristid suudavad olla ka tegelikus elus veendunud patriooidid ja ühtlasi kosmopoliidid — ilmavaateline vastuoksus, mille positiivset kokkukōlastamist üldisemalt alles otsitakse. Kuid folkloristide ilmaliit an juba loodud ja nende rahvushaveline koostōō teostatud, sest see on — p a r a t a m a t u.

Eestis on rahvaluule eriliselt hinnatav lisaks veel sellepolest, et see kajastab haaravalt ja tõetruult „maarahva“ kultuurmiljōōd ja sotsiaalset olukorda neil raskeil vōōra ikke sajandeil, mida ürikuline ajalugu hoopis puudulikult ja peamiselt ainult balti - saksa vaatevinklist valgustab. Orjarahva teadvuses luulelooming on arenend teiselpoolt ka otsekui kompensatsiooniks selle eest, mida tegelikus elus puudu jäädud, tõlgitsedes huvitavaid ja omalaadseid psühkoloogilisi ja esteetilisi kalduvusi elu aktiivsest vallutamisest ja sündmustiku eepikast aina enam passiivesse uniellu

tikumu ēpiku vairāk pasivajā sapņu dzīvē un garastāvokļu lirikā, ilgās un pieredzējumos. Pie šādiem vēsturiskiem un psiholoģiskiem motīviem tautas dzeja mums ir pastāvējusi ļoti dzīves spējīga un stipri iespaidojusi arī tautisko atmosfēru, kad tautas gara mantu krāšana kļuva par masu kaislību un cēla igaunu tautas dzeju tās vairuma zinā bagatāko tautu priekšgalā visā pasaulē. Arī starptautiski igaunu tautas dzejai ir sevišķi augstu vērtējama vieta citu Baltijas valsts starpā, tādēļ ka te krustojas lielas un ļoti dažādas kultūras strāvas visādos laikos:

ja meeelolude lūurikasse, ihalusisse ja nāgemusisse. Selliste ajalooliste ja psühholoogiliste eelduste juures rahvaluule on pūšind meil vāga elujūulisenā pūlvest pūlve ja on mūjstand tugevasti ka rahvuslikku uuestisūndi, mil „vanavara“ kogumine paisus massiliseks kireks ja tūstis Eesti rahvaluule rohkuse poolēst rikkaimate rahvaste esirinda kogu maailmas. Ka rahvusvaheliselt on Eesti rahvaluulel eriliselt hinnatav asend muude Balti maade hulgas selletūttu, et siin ristlevad suured ja vāga eri ilmelised kultuurivoolud vāga erinevāilt aegadelt:

Mūsu attiecības pret savas tautas gara mantām un to novērtēšana svārstījās starp divām galējībām. No vienas puses kopš tautas atmodas laikmeta līdz šim centās to pārvērtēt un ideālizēt par ļoti vecu, kas pieder senseniem laikiem un kuŗas vērtība sniedzas līdz pēdējai iespējai. Šī uzskata līdzsvaram turpretim no otras puses tautas gara mantas pārliecīgi nopēla un nosauca par „pastalu kultūru“. Nav brīnūms, ka pēc tautas gara mantu krāšanas ziedu laikiem radās zināms apnikūms un apmierinātība, sevišķi tad, kad tuvāk iepazīstoties ar savāktiem materiāliem un redzot iegūtos rezultātus, radās viena otra vilšanās. „Noor - Eesti“ eiropēiskā un estētiskā kultūras virziena cīņas dienās opozīcija pret tautas gara mantu vērtības pārspilēšanu kļuva arvien spēcīgāka, kaut gan negribēja arī aizvērt acis pret

Meie suhtumine oma „vanavarasse“ ja selle hindamine on kōikund kahe āarmuse vahel. Ūheltpoolē on ārkamisajast tāniseni kaldūtud seda ūlehindama ja idealiseerima igivanaks, ūrgomapāraseks ja viimse reāni ūlivāārtuslikuks. Selle vastukaalūks on suhtūtud vanavarasse teiselpoolē taas ūleoleva halvaksparuga ja ristitūd see „pastlakultūriks“. Vanavara kogumise hīlgeaegade jārele ei ole sugugi imestada teatud tūdimust ja kūllastumist, liāti kui aīnestikuga ja uurimustulemustega ligem tutvumine tūi mōningāid pettūmusīgi. „Noor - Eesti“ eiropēalise ja esteetilise kultuurivoolu vōitluspāevil paisus siis tugevaks opozīsiōon vanavara ūlehindāmise vastu, kuigi ei tahetūd sulgeda silmi ka selle osāliste vāārtuste, eestkāt just esteetiliste ja psūkolooģiliste, ka'neks nāgemiseks ja koguni esilenihutāmiseks, jāh, eesku-

tās dažām väärtibām, sevišķi aistētiskām un psicholoogiskām, centās tās skaidri redzēt un izbidīt uz priekšu, jā, pat ņemot par paraugu savā radīšanas darbā. Opozīciju raksturīgi motivējis Fr. Tu g l a s s savā, pirms pāris desmit gad. publicētā, apcerējumā „Rakstniecības stils“: „Es nevaru vien nobrīnīties, kā var jūsmot par dažādām vecu sievu dziedātām kāzu parašu un līgavas pamācīšanas dziesmām“.

Vērtējumi atšķiras viens no otra tikai ar to, kādiem viedokļiem prasībām un mērauklām pieiet vērtējamam. No nacionālā redzas viedokļa mūsu tautiskā laikmetā konstruētās „augstākās“ ticības sabrukšana par pseidomitoloģiju, protams, bija rügtā vilšanās. Bet tādēļ vēl mums nav jāžēlojas par oriģinālradīšanas trükumu vai mazvērtību: labs piemērs ir mūsu tautas dziesmas, kas spējušas iekarot pat Karjala un somu dziesmu zemes. Arī ticības nozarē sāk arvien vairāk noskaidroties pirmatnējās, dabas un mirušo ticības robežas ļoti harmoniskā un pozitīvā veidā. No aistētiskā viedokļa līdz šim drukātās tautas grāmatas ar savu udeņaino stilu, sniedz tiešām ārkārtīgi maz iepriecinoša. Bet mūsu nedrukātos tautas gara mantu krājumos ļoti bieži atrodamas vietas, ko var nosaukt par stila pērlēm un kas apbur ar savu fantāzijas pārpilnību. No filoloģijas viedokļa var traucēt daudzu tautas gara mantu krājēju sakropļotā valoda un rakstīšanas veids, tomēr vairāk aizvien mums uzglabājusies pareiza, īsta, tautiska valoda un dialekti, ko filologiem tikai tagad ir grūtāk atrast dzīvas tautas mutē un dabūt uz papīra. Un ja jau psichoanalītiķi interesējušies pat par „Kalevipoegu“, tad tautas psichologiem jo vairāk vajadzētu interesēties par mūsu īstāko tautas radīto darbu. No kultūrvēsturiskā un socioloģijas viedokļa igauņu tautas dzejai, kā jau agrāk uzsvērts, ir vēl sevišķi augstu vērtējama nozīme: tieši ar tautas gara mantu palīdzību tiekam tuvāk daudz cietušās tautas dzīvei un apstākļiem tais gaŗos gaŗu simteņos, kad mēs pašī nerakstījām savu vēsturi, bet bijām no sabiedriskās dzīves notikumu

jukski vötmiseks oma loomingus. Ilmekalt on motiveerind opositsiooni Fr. Tu g l a s oma paarikümne aasta eest avaldatud artiklis „Kirjanduslik stiiil“: „Ma ei suuda küllalt imestada, miks kõiksuguste vananaiste poolt lauldud pulma kommete ja mõrsja manitsuse laulude üle vaimustust tuntakse“.

Hinnangud erinevad aina, olenedes sellest, milliste eelduste, nõuete ja mõõdupuudega hinnatavale liginetakse.

Rahvuslikult seisukohalt on müidugi kibedaks pettumuseks meie ärkamisajal konstrueeritud „kõrgema“ usundi **kokkuvarisemine pseudomütoloogiaks**. Kuid ega meil sellepärast veel algupärase loomingu puuduse või alaväärtuslikkuse üle tarvitse kaevata: hääks näiteks on meie rahvalaulud, mis on suutnud vallutada isegi Karjala ja Soome laulumaad. Ka usundi alal hakkavad ikka enam selguma algupärase looduse — ja surnuteusu piirjooned äsna harmonilisel ja positiivsel kujul. Esteetiliselt seisukohalt pakuvad seni trükitud rahvaraamatud tõesti äärmiselt vähe vöömustavat oma veisistatud stiiliiga. Kuid meie trükkimata vanavarakogudes leidub ohttrasti palasid, mida vöib nimetada stiilipärlideks ja mis kütkestavad ka oma fantaasiaküllusega. Filoloogiselt seisukohalt vöib paljude vanavarakogujate rikutud keel ja kirjaviis küll segavalt mõjuda, kuid veel enam on meil siiski talletatud ehtsat rahvapärast sõnastust ja murdekeelt, mida filoloogidel nüüd aina raskemaks muutub elavast rahvasuust leida ja paaberile päästa. Ja kui psükoanalüütikud isegi „Kalevipojast“ huvi on tunnud, seda enam huvi peaksid tundra rahvapsükoloogid meie ehtsama rahvaloomingu vastu. Kultuurajalooliselt ja sotsioloogiliselt seisukohalt aga on eesti rahvaluulel, nagu varem juba rõhutatud, veel eriliselt hinnastav väärtus: just „vanavara“ kaudu pääseme ligemale oma paljukannatud rahva sisemisele elule ja olule neil pikil sajandeil kds me ei teind ise oma ajalugu, vaid olime otsekui kulisside ta-

gaitas skatuves atbīdīti tieši kā aizkulisēs.

Tā būtu apmēram galvenos vilcienos skicētas igauņu folkloras pašreizējās intereses, pētīšanas uzdevumi un virzieni, kas laikam vairāk vai mazāk atbilst arī latviešu folkloras uzdevumiem un tādēļ uzliek mums par pienākumu izveidot ciešu kopdarbību.

O. L o o r i t s.

ha tōrjutud avaliku elu sūndmustekāigu nāitelavalt.

Sellega oleksid ūldjoontes skitseeritud eesti folkloristika tānapāevased huvid, uurimisūlesanded ja suunad, mis vastavad vist enam - vāhem ka lāti folkloristika omadele ja kohustavad meid sellepārast tihedale koostōole.

O. L o o r i t s.

Tautas dziesmas. Rahvalaulud.

Lai gan latvieši un igauņi pieder pie divām dažādām tautu dzimtām, tomēr viņu senči jau vairāk kā par 2000 gadiem ir bijuši kaimiņi. Tādēļ arī nevien starp abām valodām, bet arī starp abu tautu tradīcijām ir radusies diezgan liela līdzība. Pie igauņiem gan tagad valda ēpiskā satura romances, kāmēr latviešu tautas dziesmas ir gandrīz visas līriskas; bet nevar tomēr apgalvot, ka šī starpība jau būtu ļoti sena. Ir novērots, ka no dienvidiem izplatās līriskās dziesmas, atspiezdamas ēpiskās romances arvien tālāk uz ziemeļiem, kur tad tās vēl uzglabājas kalnos, mežos, salās un citās retāki apdzīvotās vietās. Tādos apstākļos, laikam, latvieši būs zaudējuši vecās ēpiskās dziesmas, kāmēr pie igauņiem viņas ir vēl uzturējušās. Trochajiskais pantmērs tomēr abu tautu dziesmās ir vienāds. Nav šaubu, ka šis pantmērs ir jau ļoti vecs, bet kur un kad tas īsti cēlies, nav mums zināms. Tomēr vērojot pēc visas kultūras gaitas, ir jādomā, ka tas ir radies kaut kur dienvidos, grieķu jeb romiešu tuvumā. Arī senajiem gotiem, kā liekas, ir bijis tāds pantmērs, bet nezina, vai goti ir bijuši kādi jauninātāji dzejas laukā. Vienīgi kultūras laukā tad paliek senie trākieši, kas droši ir dzīvojuši seno baltu kaimiņos. Ja tad nu tiem valodniekiem ir taisnība, kas leišu „dainu“ un rumāņu „doinu“ tura par seno trākiešu vārdu, tad nebūtu nekāds brīnums, ka arī mūsu pantmēra sākums būtu meklējams pie trākiešiem.

Olgugi, et lātlased ja eestlased kuuluvad eri rahvatōugu, siiski on nende esivanemad juba enam kui 2000 aastat elanud naabritena. Sellepārast on mōlema rahva keelte ja ka traditsioonide vahel küllalt suur sarnasus. Praegu eestlasil küll valitsevad eepilist stiili romansid, ja lāti rahvalaulud on peaaegu kōik lūūrilised, kuid ei vōi ōelda, et see vahe pūsiks juba vāga kaua. On tāhelepandud, et lōuna pool levinevad lūūrilised laulud, mis suruvad eepilisi laule ikka kaugemale pōhja poole, kus neid veel vōib leida māgedel, metsades. saartel ja teistes vāhemasutatud kohtades. Sāāraseis oludes on vist lātlased kaotanud oma vanad eepilised laulud, aga eestlasil on nad veel alalhoidulud. Trohailine vārsimōōt on siiski mōlemates rahvalauludes ūhesugune. Ei ole kahtlust, et see rūtm on juba vāga vana, aga kus ja millal ta ōieti sūndinud, seda pole teada. Siiski, jālgides kultuuri arenemist, peame jāreldama, et ta on alguse saanud kuskil lōunamail, kreeklaste vōi roomlaste lāheduses. Ka vanadel gootlastel, nagu nāib, on vist olnud sāārane rahvalaulude rūtm, aga pole teada, kas gootlased on loonud luule alal midagi uut. Ainukēseks selle aja kultuurrahvaks jāāvad siis veel traakialased, kes kindlasti on elanud baltlaste naabruses. Kui nūūd on ōigus neil keeleteadlasil, kes leēdu „daina“ ja rumeenlaste „doina“ peavad traakialaste sōnaks, siis pole ime, et ka meie rahvalaulude rūtm oleks otsitav traakilaste juures.

Lai nu gan müsu dziesmu pantmērs ir ļoti vecs, tomēr pašās dziesmās mēs vairs neatrodam nekādu liecību par aizvēstures laiku dzīvi. Jau vairāk rakstos esmu lūkojis pierādīt, ka müsu tautas dziesmu atmiņas sniedzas līdz 13. gadsimtenim. Šie mani aizrādījumi arī labi saskan ar Eiropas kultūras gaitu. Ar krusta kariem sāk Eiropā stipri attīstīties kuģniecība, amatniecība un tirdzniecība. Uz Eiropu tiek pārnesti arī daži austrumu zemju atradumi. Laicīgai kultūrai seko arī garīgā kultūra: rodas jauns virziens dziesmām, pasakām un teikām. Vācijā ar 13. gadsimteni iesākās jaunas tautas dziesmas un arī pasakas. Vecās spēlmaņu dziesmas, kuru ziedu laiks bija 11. gadsimtenis, gan vēl uzturas 12. gadsimtenī, bet galīgi izbeidzas ar 13. gadsimteni. Arī krievu biļinas, kā liekas, uzplaukst ap 13. gadsimteni. Būtu svarīgs etnografu uzdevums izmeklēt, vai arī igauņu un somu tautas dziesmās atmiņas par senajiem dzīves apstākļiem neiesākas ar 13. gadsimteni. Ja tas būtu pierādāms, tad hipotēzi par müsu tautas dziesmu vecumu varētu jau uzskatīt par faktu.

Otrs tāds svarīgs jautājums ir par veco tautas dziesmu sacerēšanas beigām. Esmu uzrādījis daudz piemēru, ka 16. gadsimtenā kultūras mantas müsu istajās tautas dziesmās ir vēl labi pazīstamas, bet jau 17. gadsimtenā dzīves apstākļi ir tur nevien reti, bet gandrīz jau sveši. Ja nu vācu tautas dziesmu pētītāji ir pierādījuši, ka tautas dziesmu ziedu laikmets Vācijā ir izbeidzies ar reformācijas laikiem, tad mēs redzam, ka Latvijā ir bijuši tādi paši apstākļi. Te nu mums būtu jājautā tālāk, vai igauņu un somu tautas dziesmu sacerēšanā nav manāms tāds pats lūzums, pārejot no 16. gadsimtenā uz 17. gadsimteni. Tai laikā Baltijā nodibinās dzimtbūšana un tā nevarēja palikt bez sekām arī tautas dzejā. Ir jau pierādīts fakts, ka nebrīvie strādnieki var gan vēl būt labi dziesmu dziedātāji, bet ne vairs dziesmu ražotāji. Ja arī nebrīvie dziedātāji kādu dziesmu pārgroza un retumis vēl izdomā kādu jaunu, tad tomēr vairs nevaru runāt par dziesmu ziedu laikiem.

Šādi pētījumi mums būtu ļoti svarīgi arī no igauņu un somu puses. P. Šmits.

Olgugi, et meie rahvalaulude rütm on väga vana, pole laulude sisus siiski leida mitte ühtki märki eelajalooliste aegade elust. Mitmes kirjutises olen püüdnud näidata, et mälestused meie rahvalauludest ulatuvad 13. sajandini. Need minu tõendused on täielises kooskõlas Euroopa kultuuri arenemisega. Ristisõdadega algab Euroopas mereasjanduse, kaubanduse ja käsitöö arenemine. Euroopasse tuuakse ka mõningad idamaade leiutised. Materjaalsele kultuurile järgneb vaimline kultuur: laulud, muinasjutud ja muu vaimline vanavara saab uue suuna. 13. sajandil sünnivad Saksamaal uued rahvalaulud ning muinasjutud. Vanad laulud, millede õitseajaks oli 11. sajand, elavad küll ka veel 12. sajandil, kuid kaovad täiesti 13. sajandil. Ka vene böliinid, nagu näib, õitsevad 13. sajandil. Etnograafidel oleks tähtsaks ülesandeks selgitada, kas ka eesti ja soome rahvalaulude algust ei tule otsida 13. sajandil. Kui see oleks tõendatud, siis võiks hüpoteesi meie rahvalaulude vanadusest lugeda tõsiasjaks. Teine samuti tähtis küsimus on meie rahvalaulude loomise lõppemisaeg. Olen esitanud palju näiteid sellekohta, et 16. sajandi kultuuriline olukord meie rahvalauludes on veel hästi tuttav, kuid 17. sajandi olud on sääl kujutatud harva ja needki võõrastena. Kuna saksa uurijad on kindlalt tõendanud, et rahvalaulude õitse-aeg on lõppenud reformatsiooni ajaga, siis näeme, et Lätis oli sama olukord. Siin kohal peame küsima, kas eesti ja soome rahvalauludes pole teostunud sarnane murrang üleminekul 16. sajandist 17. sajandile. Sel ajal algas Baltimaadel orjus, ja see asjolu ei võinud jääda mõjuta rahvaluulele. On juba ammu tõendatud fakt, et vabaduse kaotanud töölistel on küll hääd lauljad ja laulude alalhoidjad, mitte aga enam uute loojad. Kuigi vabaduse kaotanud lauljad mõne laulu muudavad ehk koguni ka ühe — teise küll loovad, ei saa siiski enam rääkida rahvaluule õitseajast.

Meile oleks väga tähtis teada saada vastavate uurimuste tagajärgi Eestis ja Soomes.

P. Šmits.

Vienādība un dažādība latvju un igauņu tautas dzejā.

Sarnasus ja erinevus lāti ning eesti rahvaluules.

Divi tautas, katra piederīga savai īpašai tautu saimei, katra ar dažādām etnografiskām īpatnībām — nevar jau citādi būt, ka šī dažādība atspoguļosies abu tautu dzejā! No otras puses: apmēram tie paši klimatiskie, saimnieciskie un kultūrālie apstākļi un senu senās attiecības starp tuviem kaimiņiem kaŗā un mierā — nav citādi domājams, ka uz šī pamata abu tautu dzejai būs arī kopējas pazīmes! Jāatzīmē, latviešu tautas dzejas sievišķīgais raksturs, kas parādās īpaši skumjā lirikā, kā mēr somu tautai ir savi varoņi, ko daudzina ēpiskās dziesmas ar stipri vīrišķīgu raksturu. Igaunim nu gan arī nav tieši tādas ēpiskas dzejas, kā somiem un viņu dzeja ir tieši dēvēta par „weibliche Lyrik“, tomēr vīrišķais elements tur ir stiprāks nekā latviešiem. Nav tomēr tā, ka šī starpība būtu pārāk jūtama. Tā liecina senie autori, kaŗ savos rakstos, par vienu tautu stāstīdami, nemanot pāriet uz otru tautu, kālab pat grūti nosakāms, vai autors ir domājis igauņu vai latviešu. Vienādībai starp citu varēja nākt par labu lielais dabas tuvuums, bez kuŗa nav iedomājama tautas dzeja ne igauņiem, ne latviešiem. Dzīvajā dabā tiklab igauņim, kā latvietim ir tuvi un mīļi draugi, kuŗu intīmāko būtību šo tautu senie dziesminieki saprot un kuŗu pasaulē viņš labprāt iedzīvojas. Kas nepazīs latviešu dziesmas par vilciņu, ar ko puisis brauc Rīgā, par zvirbuli, kas kāzas darīdams, paņēma pūcīti dancot, par vāverīti, ko puisis apgroŗo zelta groŗiem.

Lai skrien ciema sētiņā,
Kur meitiņas daiļas auga etc.

Līdzīgu dziesmu netrūkst arī igauņiem. Tikai bija laiki, kad gudri laudis tamlīdzīgu dzeju turēja par nebūdāmu. Tā Hupelis savās „Topographische Nachrichten“ atrod par neizturami bērnišķīgām tādas dziesmas, kur bezdelīga darījusi alu, cīrulis nesis malku klāt etc.

Kaks rahvast, kellest igauks kuulub eri rahvatõugu, kel igalühel on mitmesugused etnograafilised omapärasused: ei võigi teisiti olla, kui et see mitmekesidus peegeldub ka mõlema rahva luules! Teiseltpoolt: umbes ühed ja samad kliimalised, majanduslikud ja kultuurolud ning ürgvanad vahekorrad lähedaste naabrite vahel sõja ja rahu ajal — ei võigi olla mõeldav, et sel põhjal puuduks mõlema rahva luulel ka sarnasus. Pean mainima, et lāti rahvaluulel on naiselik iseloom, mis väljendub iseäranis kurvas lüürikas, kuna soomesugu rahvastel on olnud suured kangelased, kelledest lauldakse eepilises, väga meheliku iseloomuga rahvaluules. Eestlasil küll just niisugust eepilist luulet ei ole kui soomlasil, ja nende rahvaluule on nimetatud „weibliche Lyrik“, siiski on meeselementi sääľ rohkem kui lätlasil. Ei ole see vahe ka eriliselt tuntav. Seda tunnistavad vanaaegsed autorid, kes, jutustades omis kirjutisis ühest rahvast, korraga hakkavad rääkima teisest rahvast, mispärast teinekord on raske selgeks teha, kas autor on mõelnud lätlasi või eestlasi. Sarnarusele muuseas aitas kaasa ka lähedus loodusele, millela pole mõeldav rahvaluule eestlasil ega lätlasil. Elavas looduses on nii eestlasil, kui lätlasil palju häid ja armsaid sõpru, kellede intiimsemast olemusest said aru muistsed laulumehed, kes häämeelega elasid selles vaimu - maailmas. Kes ei tunne lāti laule hundist, kellega poiss sõidab Riiga, kes et tea rahvalaulu varblasest, kes tegi pulmad ja võttis öökulli tantsima ja kes ei oska laulu oravast, kelle poiss ohjeldab kuld ohjadega, et ta jookseks külla, kus kasvavad ilusad tüdrukud:

Lai skrien ciema sētiņā,
Kur meitiņas daiļas auga etc.

Sarnaseid laule ei puudu ka eestlasil. Kui õõlid ajad, mil tark rahvas ei austanud säälast luulet. Nii Hupel oma

Ši igaunu dziesma, kā redzams, atgādina mūsu dziesmu, kur

Cirulītis alu dara

Kumeliņa pēdiņā etc.

Tamlīdzīgas dziesmas ar savu nenoliedzamo humoru mums tagad ir nešaubīgi augstāku vērtējamas, nekā Hupelim un viņa prozaiskiem domu biedriem. Daiļāka izpratne tautas dzejas lietās sāka arī te saskatīt agrāk nepamanītas vērtības, un ap to pašu laiku, kad Hupelim igaunu dziesmas par bezdelīgu un cirulīci bija neizturami bērnišķīgas, pūlējās Herders vācu valodā atskanot latviešu tautas dziesmu par putnu kāzām: „Lustig auf, ihr kleinen Vögel!“ Tā tad, kā nu kuŗš uz lietām raugās: kas uz dzeju un dzīvi lūkojas ar šauri prātīgu vagnerisku skatu, tam ir igaunu, ir latviešu tautas dzeja nebūs prātīga diezgan, bet kas ar brīvu garu un jūtīgu dvēseli pieiet dzejas pasauli, tas viegli pārliecināsies, ka ir igaunu, ir latviešu tautas dzeja mūs izved no personīgā šauruma, no ārdīdama tās starpsienas, kas cilvēku atdala no citas dzīvības apkārtnes dabā un pat kosmiskos apmēros. Tā attiecībā uz dabu un, protams, arī uz dzīvi — īpaši uz laucinieku dzīvi — latviešu un igaunu dziesmām ir sava liela vienādība.

Pārejot uz stīla ipatnībām, jāatzīmē, ka tā dēvētais paralēlisms uzrāda katrā tautā savu īpašu raksturu. Latviešiem paralēlisms ir simboliskas dabas: dziesmas pirmā puse sniedz kādu dabas gleznu, kas der par līdzību dziesmas otrai pusei, kuŗā slēpjas dziesmas īstais kodols, tas ir — kāda norisa cilvēku dzīvē. Somiem un igaunim ir turpretim iecienīts cits mums neparasts paralēlisms, kur tās pašas domas izsaka divi blakus stāvoši teikumi, tikai katrs citādiem vārdiem. Saturs te pēc būtības abos teikumos ir identisks. Šo identisko paralēlismu somu un igaunu dziesmās var salīdzināt ar ipatnējo paralēlismu seno ebrēju dzejā, piemēram:

Vērsis pazīst savu kungu,

Ezelis sava kunga sili;

Izraēls nepazīst,

Mana tauta nesaprot.

(Ē. 1., 3.).

„Topographische Nachtrichten“ leiab vāljakannatamata lapselikeks neid laule, kus pääsuke teeb muna, lōoke tassib puid jne. See eesti laul, nagu näha, vastab ühele meie laulule, kus lōoke teeb õlut varsa jalgedes:

Cirulītis alu dara

Kumeliņa pēdiņā etc.

Säärased laulud oma huvitava naljaga on meile praegu kahtlemata väärtuslikumad kui Hupelile ja tema proosalikele mõtteseltsisile. Sügavam arusaamine rahvaluule küsimusis hakkas ka siin leigma ennem tähelepanemata jääolid eesti laulud lōokesest ja pääsukest vāljakannatamata lapselikud, pūidis Herder tõlkida saksa keelde läti rahvalaulu lindude pulmast: „Lustig auf, ihr kleinen Vögel!“ Nii siis: kuidas igauks asjale vaatab: kes luulele ja elule vaatab kitsapiirilisel, vagnerilise vaatega, sellele niihästi eesti, kui läti rahvaluule pole ialgi küllalt mõistlik, aga kes läheb luuleriiki vaba vaimu ja tundeliku südamega, see saab kergesti aru, et nii eesti kui läti rahvaluule kannab meid vālja isiklikust kitsapiirilisusest ja hävitab need vaheseinad, mis eraldavad inimest muust elavast loodusest ja isegi kosmosest. Nōnda on läti ja eesti looduselauludel ja, isegimōista, ka elukujutavatel lauludel, iseāranis nendel, kus kujutatud maarahva elu, suur sarnasus.

Üleminnes stiili omapārasusile, pean mainima, et nōndanimetatud paralēlismil on iga rahva luules omapārase iseloom. Lätlaste paralēelism on sümboolilist laadi: laulu esimene pool kujutab mōnda looduspilti, mis kõlbab võrdluseks laulu teise poole, kus peidetud laulu õige sisu, see on — mōni inimelu sündmus. Somlasil ja eestlasil on suures aus teie, meile vōōras paralēelism, kus ühe ja sedasama mōtet vāljendavad kolm kõrvutseisvat lauset, ainult teisel laul. Sisu mōlemal lausel on identiline. Seda identitilist paralēelismi soome ja eesti lauludes vōime vōrrellda omapārase paralēelismiga vanade juutide luules, näiteks:

Valoda latviešus un igauņus spilkti šķīr, kālab dziesmu aizgūšana ir stipri apgrūtināta, bet abām valodām ir arī kāda īpašība, kas dziesmas iekārtā un skaņā noved, ja ne pie vienādiem, tad pie daudz maz līdzīgiem rezultātiem. Es domāju, vārda akcentu, kam acīm redzot piekrit liela nozīme dzejas metrā. Šis akcents, kā zināms, ir tagadējā latviešu valodā uz pirmās zilbes, kālab latviešu tautas dzejai ir dabīgs krītošais ritums, tas ir: latviešu tautas dziesmas visā vairumā ir sacerētas trochajos un pa daļai daktilos. Ļoti iespējams, ka akcentu, kas saistās pie vārda pirmās zilbes, latvieši ir pārņēmuši no igauņiem, atstādami savu senāko brīvo akcentu, bet akcenta saskaņošanās abās valodās varēja pie saskaņošanās novest arī abu tautu metrus, jo interesantā kārtā tautas dziesmas arī igauņiem ir sacerētas astoņu zilbju rindās, ko varam dēvēt par trochajiskām. Gan pirmajā pēdā igauņiem ir lielākas brīvības, nekā tās pieļauj latviešu trochaji, bet visumā vienādība ir stipri liela, pie tam īpaši liela Dienvid-Igaunijā, kur igauņi sanāk robežās ar latviešiem. Te vienādība parādās arī tai ziņā, ka cezūra pārdala vienu rindu uz pusēm, kā mēr Ziemeļ-Igaunijā tāda cezūra var arī nebūt. Latviešu dziesmās, lai gan tas ne katram zināms, arī katru trochaju rinda dalās divi dipodijās ar cezūru vidū. Tādējādi mēs, vārdus neskaldīdami, varam katru trochaju dziesmiņu sadalīt divi slejās, piem.:

Tak saulīte		tecēdama,
Es paliku		pavēni:
Nava savas		māmuliņas,
Kas iecēla		saulītē.

Līdzīga iekārta ir arī tautas dziesmām Dienvid-Igaunijā. Tas vien jau liecina, ka abām tautām ir savstarpēja ietekme. Par metriskām parādībām jānot, jāatzīmē, ka somu zinātnieks Kroonsonu un igauņu dziesmu iekārtu dibina uz īsām un garām zilbēm, kurpretim jaunākie autori jautājumu nebūt neatzīst par izšķirtu un domā, ka igauņu tautas dzejā noteicēja loma ir akcentam, pie

Härg tunneb oma isandat,
Eesel oma isanda söime,
Iisrael ei tunne,
Minu rahvas ei saa aru.

(Esaj. 1,3).

Keel lahub tab täielikult eestlasi ja lätlasi, mispärast laulude laenamine on väga raske, aga mõlemal keelel on siiski mõni omadus, mis laulu viib tema kõlas ja korralduses kui mitte ühesuguste, siis ometi sarnaste resultaatideni. Ma mõtlen siin sõna aktsenti, millel nähtavasti on suur tähtsus luule rütmis. See aktsent, nagu teada, on praeguses läti keeles esimesel silbil, mispärast läti rahvaluulel on loomulikult langev voolavus, see on: läti rahvalaulud on kõik luuletatud trohaides ja osalt daktilides. Väga võimalik, et lätlased on sõna esimese silbi aktsendi ülevõtnud eestlasilt, jättes oma endise vaba aktsendi minevikku, aga aktsentide kooskõlastamine mõlemas keeles võis kooskõlastamisele ka mõlema rahva luule rütmis, kuna huvitaval viisil on ka eesti rahvalaulud luuletatud kaheksasilbilistes ridades, mida võime lugeda trohaideks. Kuigi rea esimeses osas on eestlasil suuremad vabadused, kui seda lubavad lätlaste trohaid, on üldiseet sarnasus siiski väga suur, iseäranis Lõuna - Eestis, kus eestlased kokku puutel lätlasiga. Sarnasus väljendub siin ka selles, et tsesuur jaotab ühe rea pooleks, kuna Põhja - Eestis säärane tsesuur võib puududa. Kindlasti ei tea kõik ka seda, et läti laulude iga trohaide rida jaguneb kahte dipoodiasse tsesuuriga keskel. Nõnda võime meie, sõnu jaotamata, iga trohailise laulu jagada kaheks veeruks, näit:

Tek saulīte		tecēdama,
Es paliku		pavēni:
Nava savas		māmuliņas,
Kas iecēla		saulītē.

Selline omadus on ka eesti lauludel Lõuna - Eestis. See tunnistas, et mõlemad rahvad on vastastikuselt mõjutanud. Rütmi nähtusist rääkides, pean põhjama, est soome teadlane Kroonsonid lub soome ja eesti laulude korraldust lüh ja pikadele silpidele, kuna aga lätlased ja eestlased samad autorid ei tunnista

kam zilbju garums iegūst savu, līdzīgu nepilnīgi noskaidroto nozīmi. Tā Oskars Loorits „Estnische Volksdichtung und Mythologie“ (Tartu 1932.) 90. l. p. raksta: „Das Prinzip der Akzentuierung liegt sichlich vor, wobei die Silbenlänge eine gewisse Rolle spielt, deren Umfang jedoch noch nicht völlig geklärt ist.“ Jā nu tā, tad ir atļauts domāt, ka metriķa igauņu tautas dzeja latviešu tautas dzejai stāv sevišķi tuvu, jo latviešu tautas dzejā valda, kā domājos citā vietā pierādījis, akcents, kuŗa vietu pa daļai noteic pēdējās zilbes garums.

Visā īsumā, lai te arī ir atzīmēts, ka ir latviešu, ir igauņu tautas dzeja cieni alliterāciju. Kā latvietis dzied savu

Liniņu labadi
Līgoti gāju,
Lai mani liniņi
Līdzeni auga;

tā igauņim ir

Ūtle, ūtle ūtile,
Kaeba, kaeba kassile,
rāāgi rāime — rotile.

un daudz citu līdzīgu piemēru.

Igauņu daiļskanīgo valodu ir dzirdējuši ne tikai pierobežas latvieši, bet arī tie daudzie latvju dēli, kas zinātnes smēlās Tērbatas universitātē, un daudzās latviešu dzimtas, ko bēgļu laikmeta vilnis ienesa igauņu pilsētās un ciemos. Diemžēl, piesavināties šo valodu tehniku grūtību dēļ izdodas tikai nedaudziem un tamlīdz arī igauņu tautas dzeju tikai retam latvietim ir lemts baudīt viņas pilnīgajā jaukumā. Arī šī apcerējuma autoram nav izdevies to sasniegt pietiekošā mērā. Bet lai kādu tautas dzeju īsti uztvertu, ir vajadzīgs vispusīgi iedzīvoties šīs tautas valodā. Cerēsim, ka nākamās paaudzes abās draudzīgajās nācijās darīs visu iespējamo, lai iegūtu iespēju ieskatīties draudzīgās kaimiņu tautas brīnišķīgajā dzejas svētnīcā.

L. Bērziņš.

kūsimust selgitatuks ja arvad, et eesti rahvalauludes otsustav osa on aktsendil, kusjuures silpide pikkusel on oma, seni ni täiel määral selgitamata tähtsus. Oskar Loorits kirjutab „Estnische Volksdichtung und Mythologie“ (Tartu 1932.) 90. lhk.: „Das prinzip der Akzentierung liegt sichtlich vor, wobei die Silbenlänge eine gewisse Rolle spielt, deren Umfang jedoch noch nicht völlig geklärt ist“. Kui nii, siis tohiks arvata, et rütmiliselt seisab eesti rahvaluule läti rahvaluulele õige lähedal, kuna läti rahvaluules valitseb aktsent, mille koha määrab ära viimase silbi pikkus, mida olen teisel tõendanud. Üldiselt olgu mainitud, et eesti ja läti rahvaluule armastab allite-ratsiooni.

Kui lätlane laulab:

Liniņu labadi
Līgoti gāju,
Lai mani liniņi
Līdzeni auga.

siis eestlane:

Ūtle, ūtle ūtile,
Kaeba, kaeba kassile,
Rāāgi rāime — rotile.

ja palju teisi sarnaseid näiteid.

Eesti kõlavat keelt on kuulnud mitte ainult piiriäärsed lätlased, vaid ka paljud need läti pojad, kes õppisid Tartu ülikoolis ning samuti paljud läti perekonnad, keda põgenemisvool viis Eesti linnadesse ja alevitesse. Kahju, et tehnilisil põhjusil seda keelt selgeks õppida võivad ainult mõningad õnnelikud meie rahva hulgas, ja sellepärast ainult mõnel lätlasele on võimalus nautida eesti rahvaluulet tema täielikus ilus. Ka selle kirjutise autoril pole olnud võimalust nautida seda täiel määral. Ühe rahva luulest õieti arusaamiseks, on tarvis põhjalikult tunda selle rahva keelt. Loodame, et tulevased põlved mõlema sõbralikus riigis teevad kõike, mis võimalik, et saavutada võimalust vaadata sõbraliiku naaberiigi imeilusasse luuletemplisse.

L. Bersin.

Chronika

Latvijas Saeimas darbība. Lāti Seimi tōō.

5. maijā, tūlīt pēc sesijas atjaunošanas, Latvijas Saeimai bija jānodarbojās ar valdības satversmes 81. panta kārtībā izdotiem noteikumiem un likuma grozījumiem, kas izgāja uz valsts budžeta izdevumu samazināšanu algām un sociāliem pabalstiem. Ierēdņiem bij paredzēts piešķirt 1 nedēļu ilgu bezalgas atvaļinājumu un 1 mēneša algas ceturto daļu izsniegt ceļu aizņēmumu obligācijās; ierēdņu sievām (arī ar bērniem) ģimenes piemaksas bij paredzēts vairs neizsniegt, bet ģimenes piemaksas bērniem izsniegt visiem vienādas. Bez tam bija palielināta ierēdņu iemaksa pensiju fondā, attiecīgi samazinot valsts iemaksas daļu. Šādā kārtā bija paredzēts **ietaupīt apm. 6,7 milj. ls.** Pret tik lieliem algu samazinājumiem uzstājās arī viena daļa no valdības koalīcijas frakcijām, pie kam demokrātiskais centrs, kuŗa lielā daļa vēlētāju nāk no ierēdņiem, ieņēma tik nesamierināmu stāvokli, ka pēc algu likumu pieņemšanas Saeimā, kaut arī stipri sašaurinātā veidā, pietēica izstāšanos no koalīcijas. Algu likumus Saeima sašaurināja tādā apmērā, ka ietaupījums valsts budžetam būs apm. **3 milj. ls.** ja nerēķina, ka ceļu aizņēmumu obligācijas agrāk vai vēlāk valstij jāizpērk.

Valdība bija iesniegusi Saeimai likumprojektu par 15 proc. lielu nodokli visām importa precēm, kas nāktu par labu eksporta veicināšanai. Bet Saeimā neradās vairākums likuma pieņemšanai, kāpēc valdība ņēma to atpakaļ.

Eksporta veicināšanas nolūkā valdība iesniedza Saeimai arī likumprojektu par lina cenu paaugstināšanu no 1 ls par kg, augstākai šķirai, uz **1,15 ls**, paredzot izmaksāt vēl par katru kg **25 sant. lielu piemaksu**, ar kuŗu pirmā kārtā zemnieki dzēstu nodokļu un izdevumu maksas valstij. Šis projekts arī pieņemts. Lina cenu pa-

5. mail, kohe pāale istungjārgu algust, Lāti seimil tuli tegutseda valitsuse poolt pōhiseaduse 81. p. pōhjal vāljaantud māarustega ja seaduste muutmistega, millede sihiks oli kārpida riigi eelarve kulusid riigiametnike palkade ja sotsiaaltoetuste arvel. Kavatseti anda riigiametnikele 1 nādala pikkune palgata puhkus ja ūhe kuupalga neljas osa maksta teedelaenu obligatsioonides; ametnike naistele (ka lastega) perekonna abiraha maksimine lōpetada ja perekonna abiraha laste eest maksta kōigile ametnikele ūhesuguses suuruses. Pāale selle oli suurendatud ametnike maks pensiooni fondi, vastavalt vāhendades riigi poolt maksetavat osa. Sāarasel teel loodeti **kokkuhoida 6,7 milj. latti.** Nii suure palga kārpimisege ei olud rahul ka osa koalitsiooni erakonde, kusjuures demokratlik tsentrum, kelle valijad suuremalt osalt tulevad ametnike ringkonnist, vōttis niivōrd leppimatu seisukoha, et pārast palgaseaduse vastuvōtmist seimis, olgugi tublisti vāhemal kujul, teatas oma lahkumisest koalitsioonist. Palgaseadusi kārpis seim sāarases ulatuses, et kokkuhoid riigi eelarves on umbes **3 milj. latti**, kui mitte arvestada seda, et teedelaenu obligatsioonid riik varem vōi hiljem peab tagasi ostma.

Valitsus esitas seimile seaduseelnōu kōigi importainete 15 protsendilisesest maksustamisest, millist sissetulekut kavatseti kasutada ekspordi elustamiseks. Aga seimis polnud enamust seaduse vastuvōtmiseks ja valitsus vōttis oma seaduseelnōu tagasi.

Vāljaveo soodustamiseks esitas valitsus seimile seaduseelnōu lina hinna kōrgendamiseks 1 lati vōrra kilogrammilt kōrgemale sordile — **1,15 latti vōrra**, kavatsedes anda iga klgr. kohta veel **25 sant. juuremaksu**, millega pōllumehed

augstināšanu izdarija linu sējumu platības palielināšanas nolūkā, kas savukārt palīdzēs palielināt eksportu.

Pagājušā gadā Saeima pieņēma likumu, kas, sākot ar 1. jūliju, uz vienu gadu garantēja 1. šķiras eksportsviestam 2,50 ls par kg. Likuma termiņš izbeidzās š. g. 30. jūnijā, kāpēc tagad bija jāizšķiras par turpmāko cenu garantēšanu. Valdība lika priekšā Saeimai likumu grozīt, cenu samazinot par 10 proc., ar ko būtu nedaudz ieturēts samērs ar algu un lauksaimniecības piemaksu samazināšanu. Bet Saeimā (pagaidām gan vēl šis jautājums izšķirts tikai budžeta komisijā) radās vairākums, kas nostājās uz citāda viedokļa: cieto cenu atvietoja ar slidošo piemaksu, kuŗa nedrīkst pārsniegt 1. šķiras sviestam 1 ls par kg; piemaksu izsniedz, kamēr 1. šķiras sviesta cena Rīgā nepārsniedz 2,20 ls par kg, pie kam 75 proc. piemaksas izsniedz naudā, bet par 25 proc. dzēš parākus. Kopsummā sviesta piemaksām tekošā gada budžetā paredzēti 12,2 milj. ls, no kuriem viena daļa aizies piemaksu segšanai no 1. aprīļa līdz 1. jūlijam, t. i. par šī budžeta gada pirmo ceturksni, kamēr pastāvēja spēkā vecais likums.

Pašā vasaras svētku priekšvakarā Saeimas budžeta komisija nobēdza valsts budžeta projekta caurskatīšanu, ko iesāka janvāra mēnesī. Latvijas valsts budžetu 1933./34. saimniecības gadam komisija ir pieņēmusi sabalansētu 140,6 milj. ls apmērā. Kārtējos ienākumos ir 119,8 milj. ls. Pārējo daļu paredzēts iegūt no ceļu aizņēmuma realizācijas (6 milj. ls) un kreditoperācijām. Pēdējās nav domātas kā jauna emisija, bet kā aizņēmums. Ar kreditoperācijām un no ceļu aizņēmuma iegūtiem līdzekļiem paredzēts segt kapitālos ieguldījumus, kā būves, aizdevumus u. t. t. Valsts budžeta apspriešana Saeimas kopsēdē sāksies jūnija vidū un prasīs lielāku skaitu Saeimas sēžu.

Kamēr lielākā daļa Saeimas komisiju pēdējā mēnesī bija aizņemtas ar saimnieciskiem jautājumiem, tikmēr publisko tiesību komisija sāka apspriest grozījumus Saeimas vēlēšanu likumā. Šo likumu ierosināts grozīt tanī virzienā, lai izskaustu sīkās partijas, kas traucē parlamenta darbī-

vōiksid tasuda makse ja laene riigile. See seaduseelnōu vōetigi vastu ūlalmainitud kujul. Lina hinda kōrgendati lina kūlvi-pinna suurendamise otstarbel, mis omakorda aitab vāljavedu elustada.

Lāinud aastal seim vōttis vastu seaduse, mis alates 1. juulist kindlustas ūheks aastaks 1. sordi eksportvōihinna 2,50 ls klgr. Seaduse tāhtaeg lōpeb k. a. 30. juunil, mispārast nūid oli tarvis garanteerida vōile kindlat hinda ka tulevikuks. Valitsus esitas seimile ettepaneku seadust muuta, vāhendades vōi hinda 10 protsendi vōrra, millega oleks saavutatud teatav tasakaal palkade ja pōllumajanduse juuremaksude vahel. (Praegu on see kūsimus otsustatud kūll ainult eelarve komisjonis) Kuid seimi enamus vōttis teise seisukoha: kindel hind asendati muutuva juuremaksuga, mis ei tohi 1. sordi vōile olla suurem kui 1 ls klgr. Juuremaksu antakse seni, kuni 1. sordi vōi hind Riiks tōuseb 2,20 ls klgr., kusjuures 75 protsenti juuremaksust maksetakse rahas, kuna 25 protsenti eest kustutatakse vōlgu. Kogusummas on vōile juuremaksuks kāesoleva aasta eelarves ettenāhtud 12,2 milj. ls, millest ūks osa kulub nende juuremaksude tasumiseks, mis on vāljamaksetavad 1. aprillist kuni 1. juulini, s. o. kāesoleva eelarveaasta esimese veerandaasta kohta, mil oli jōus vana seadus.

Just suviste pūhade eelōhtul seimi eelarve komisjon lōpetas riigieelarve kava lābivaatamise, mida algas jaanuari kuul. Komisjon vōttis vastu Lāti riigieelarve 1933./34. majandusaastaks tasa-kaalus 140,6 milj. latiga.

Korralikes tuludes on ettenāhtud 119,8 milj. ls. Ūlejāānud osa loodetakse saada: teedelaenu realiseerimisest (6 milj. ls) ja kreditoperatsioonidest. Viimased pole mōeldud uue emisioonina, vaid laenuna. Kreditoperatsioonidega ja teedelaenust saadud summadega kavatsetakse teostada kapitaalseid ettevōtteid, nagu: ehitusi, laenusid jne. Riigieelarve vaielused seimis algavad juuni keskel ja nōuavad suuremat arvu seimi istanguid.

Kuna suurem osa seimi komisjone viimasel kuul tegeles majanduslike kūsimustega, siis avalike ōiguste komisjon algas seimi valimisseaduse muutmise kūsimuste arutamist. Seda seadust tahe-

bu. Atsaucoeties uz Igaunijas praksi, bija ierosināts noteikt mandātu minimumu, kas sarakstam jādabū, lai dabūtu pārstāvjus Saeimā. Pēc garākām pārrunām komisija ar lielu balsu vairākumu ir pieņēmusi principiēlu lēmumu, ka **deputātu iegūšanai sarakstam jādabū vismaz 3 mandāti, pie tam viens ar pilnu balsu koeficientu.** Šis lēmums ir radījis dibinātu uztraukumu lielajā skaitā vieninieku un divu deputātu frakcijās, kurām draud iznīcība, kāpēc tās gatavas uz ļoti radikāliem soļiem, lai tik nepieļautu vēlēšanu likuma grozīšanu šādā garā. Tā kā vieninieku un divinieku frakciju Latvijas Saeimā ir lielāks skaits un no to balsīm ir atkarīga valdība, tad nebūt nav izslēgts, ka nodomātie vēlēšanu likumu grozījumi paliek tikai par labiem vēlēju miem.

Ar demokrātiskā centra izstāšanās no valdības koalīcijas, tās bāze samazinās par 6 deputātiem. Formāli valdība paliek mazākumā. Opozīcijai deputātu skaits iznāk lielāks. Taču faktiskais stāvoklis sola būt savādāks, jo jau vairāk svārigos gadījumos valdībai atbalstu sniedza pilsoniskās minoritātes, kas kopš pag. Saeimas vēlēšanām atrodas opozīcijā. Valdības stāvoklis var palikt grūtāks, ja no koalīcijas izstātos arī bij. ministru prezidenta M. Skujenieka grupa, kas bāzējās gan, galvenā kārtā, uz lauku vēlētajiem, kuri tieši prasa algu samazināšanu, bet citādi ir turējusies kopā ar opozīcijā pārgājušo grupu. Stāvokļa noskaidrojumu nesīs tuvākās dienas.

Arv. Kl.

takse muuta selles suunas, et oleks võimalik kõrvaldada seimist väiksed parteid, mis takistavad seimi tööd. Tähelepannes vastavast tegevust Eestis, taheti luua mandaatide minimumi, mida igauks nimekiri peab saavutama, et saada esindajaid seimis. Pikkade läbirääkimiste järel, komisjon võttis suure häälteenamusega vastu põhimõttelise otsuse, et esindaja **seimi saاتمiseks kandidaatide nimekiri peab saavutama vähemalt 3 mandaati, kusjuures üks neist peab valitu olema häälte täiskoeffitsiendiga.** See otsus on loonud põhjendatud ärevuse Läti seimi suurearvulises ühe- ja kahemeeste rühmades, keda ähvardab kadu, mispärast nad on valmid väga radikaalsele sammudele, et takistada seaduse muutmist säärase vaimus. Kuna ühe- ja kahemeeste rühmi Läti seimis on suur arv ja nende häälest ripub valitsuse saatus, siis on võimalik, et kavatsetud seaduse muutmised jäävad ainult häädeks soovideks.

Demokraatliku tsentrumi väljaastumisega koalitsioonist väheneb valitsuse toetajate arv 6 liikme võrra. Formaalselt jääb valitsus vähemusse: opositsiooni rahvasaadikute arv on suurem. Kuid faktiline seisukord lubab olla teistsugune, kuna juba mitmel tähtsal juhusel valitsust toetasid kodanlikud vähemusrühused, kes läinud seimivalimiste ajast asusid opositsioonis. Valitsuse seisukord võib muutuda tõsisemaks, kui koalitsioonist lahkuks ka end. ministerpresidendi M. Skujenieki grupp, kelle valijaiks on päämiselt maaelanikud, kes nõuavad palkade kärpimist, muidu on aga nende rühm seimis hoidunud ühte opositsiooni läinud grupiga. Täielikku selgust seisukorras toovad lähemad päevad.

Arv. Kl.

Jauna valdība Igaunijä.

Uus valitsus Eestis.

Igaunijä populärä K. Petsa valdība aprila beigäs, pēc nacionälä centra partijas ministru atsaukšanas, negaidot atkämpäs. Jaunä valdība sastädijäs pēc tris nedäläm. Täs priekšgalä ir J. Tenisons.

Līdz ar valdības krīzi notika zemnieku partijas šašķelšanās. Zemnieku partija

Eestis populaarne K. Pätsu valitsus lahkus ootamatult ametist aprilli lõpul, pärast seda, kui rahvuslik keskerakond kutsus ära omad ministrid. Uus valitsus moodustati kolme nädala jooksul. Selle eesotsas on J. Tõnisson. Ühes valitsuse kriisiga sündis põllumeeste partei lõhenemine.

palika ar Pestu un Temantu priekšgalā, bet atdalījušās jaunsaimnieku partijas vadību uzņēmās bij. aktīvais zemnieku partijas darbinieks Einbunds, kurš, ar J. Tenisona valdības nodibināšanos, kļuva par parlamenta priekšsēdētāju J. Tenisona vietā. Jauno valdību atbalsta nacionālā centra partija, jaunsaimnieku partija un vācu deputāti.

Valsts prezidents Kviesis viesosies Igaunijā.

Riigipresident Kviesis külastab Eestis.

Igaunijas sūtņa vietas izpildītājs J. Melders 31. maijā caur ārlietu ministriju nodeva valsts prezidentam A. Kviesim Igaunijas valsts vecākā J. Tenisona aicinājumu apmeklēt no 24.—26. jūnijam igauņu dziesmu svētkus Tallinnā. Valsts prezidents aicinājumu ir pieņēmis. Kā galvenā viesošānās diena bij paredzēta 25. jūnijs.

Vanapõllumeeste juhtideks jäid Päts ja Teemant, kuna äraläinud asunike partei juhtimise võttis enesele end. aktiivne põllumeeste erakonna tegelane Einbund, kes Tõnissoni valitsuse ametisse astumisel valiti riigikogu esimeheks Tõnissoni asemele. Uut valitsust toetab rahvuslik keskerakond, asunike partei ja sakslased.

Eesti saadiku asetäitja J. Mölder andis 31. mail välisministeeriumi kaudu riigipresidenti A. Kviesisele Eesti riigivanema J. Tõnissoni kutse külastada k. a. 24.—26. juun. Eesti laulupidu Tallinnas. Riigipresident on kutse vastuvõtnud. Külaskäigu tähtsamaks päevaks on määratud 25. juuni.

Igaunijas ārlietu ministr Rīgā.

Eesti välisminister Riias.

Maija beigās Rīgā ieradās Igaunijas ārlietu ministrs prof. Pīps Igaunijas ārlietu ministrijas politiskā departamenta direktora H. Laretēja pavadīts. Rīgā prof. A. Pīps apspriedās ar ārlietu ministri V. Salnaju un piedalījās Rīgas „Rotary“ kluba oficiālajās atklāšanas svinībās, apsveicot Rīgas „Rotary“ klubu Tallinnas kluba vārdā.

Maikuu lõpul külastas Riiaat Eesti välisminister prof. A. Piip välisministeeriumi poliitilise osakonna direktori H. Laretei saatel. Prof. Piibul oli Riias nõupidamisi välisministri V. Salnais'ega ning ta võttis osa Riia „Rotary“ klubi ametlikust avapeost, tervitades Riia „Rotary“ klubi Tallinna klubi nimel.

Jauns Latvijas sūtnis Igaunijā.

Uus Lāti saadik Eestis.

Ar valsts prezidenta A. Kvieša 26. maija rīkojumu līdzšinējais sūtnis Igaunijā K. Zariņš pārcelts par sūtni uz Lielbritāniju (Londonā). Viņa vietā par sūtni Igaunijā iecelts līdzšinējais sūtnis Lietuvā R. Liepiņš. Abi pārcelti skaitot no 16. jūlija.

Riigipresidenti A. Kviesise 26. mai korraldusega on senine Lāti saadik Eestis K. Sarin ümberpaigutatud saadikuks Inglismaale (Londonisse). Tema asemele saadikuks Eestisse on määratud senine saadik Leedus R. Liepin. Mõlemad on ümberpaigutatud arvates 16. juulist.

Pārmaiņas ārlietu ministrijā.

Muutused välisministeeriumis.

Latvijas valdība 30. maijā atbrīvoja no amata un ieskaitīja ārlietu ministra rīcībā ministrijas generālsekrētāru H.

Lāti valitsus vabastas 30. mail ametist ja arvas välisministri korraldusse ministeeriumi pääsekretäri H. Albati. Tema

Albatu. Viņa vietā par ārlietu ministrijas ģenerālsekretāru iecēla līdzšinējo ārlietu ministrijas administratīvā - juridiskā departamenta dir. V. Munteri, bet par administratīvā - juridiskā departamenta direktoru iecēla līdzšinējo ģenerālkonsulu Londonā L. Sēju. Šīs iecelšanas stājas spēkā ar 16. jūliju.

asemele välisministeeriumi pääsekretāriks määrati senine välisministeeriumi administratiiv — juriidilise osakonna juhataja V. Munter, kuid administratiiv - juriidilise osakonna juhatajaks — endine pääkonsul Londonis L. Sēja. Ümberpaigutused astuvad jõusse 16. juulil.

Latvijas-Igaunijas draugi, atceraties:

Latviešu 60 gadu atceres

DZIESMU SVĒTKI

17., 18. un 19. jūnijā 1933. gadā Rīgā,

bet

Igaunu X. nacionālie dziesmu svētki

23., 24. un 25. jūnijā 1933. gadā Tallinā.

Izdevēja: Latvijas - Igaunijas biedrība, priekšnieks un mēnešraksta atbildīgais redaktors A. Alberings.

Pie mākslīgo mēslu iepirkšanas
pieprasiet pirmklasīgo Latvijas

zuperfosfātu

marku.

Adr. Rīgā, L. Pils ielā 23. dz. 13.

Tālruni: 21755 un 32848